

Het dagboek van Fientje

Door Frans Busschots en Jef Mellemans

Het dagboek van Fientje

Toneelstuk geschreven door Frans Busschots en Jef Melllemans. Eerste opvoering op 13 december 1996 te Heule door de toneelkring Plankenkoorts van de dienstcentra van OCMW Kortrijk, dit ter gelegenheid van 10 jaar dienstencentrumwerking in Kortrijk.

Er wordt gespeeld op twee podia. Een klein podium dat een café moet voorstellen: tapkast met glazen en tapinstallatie, twee à drie tafeltjes, stoelen, een deur. Een groot podium waarop iedere scène met enkele zetstukken opgebouwd wordt.

Verder is er een (eventueel verplaatsbaar) filmdoek, waarop korte filmfragmenten vertoont worden.

Een accordeonist kan het geheel muzikaal begeleiden.

Personages:

1 jongen 12j, 1 meisje 10j.

Mannen: 16, Vrouwen: 23.

Dubbelrollen zijn best mogelijk. Dit dient door de regisseur geregeld.

Fien, is Fientje 100 jaar (scène 1 . . . 13)

Marie, de vrouw van Jan (scène 1 . . . 13)

Fons, broer van Marie (scène 1 . . . 13)

Jan, zoon van Fientje (scène 1 . . . 13)

Herman, blinde accordeonist (scène 1 . . . 13)

Leen, verliefd op Gerard (scène 1, 2, 4, 5, 8, 13)

Fientje, 50/60j (scène 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12)

Lowie, 50/60j (scène 6, 7, 8, 9, 10, 11)

Liza, dochter van Fientje (scène 1, 12)

Kato, vroedvrouw (scène 1)

Zuster Marie-Claire (scène 2)

Karel, buurman van Jan (scène 2, 5)

Frans, zoon van Fientje (scène 6)

Ann, dochter van Fientje (scène 6, 8, 11)

Carl, zoon van Fientje (scène 9)

Gerard, buurman van Jan (scène 4, 5, 8, 10, 13)

Buurman (scène 1, 6, 7)

Buurvrouw (scène 1, 6, 7)

Vader van Fientje (scène 1, 4)

Moeder van Fientje (scène 1, 4)

Meisje 10 jaar: Fientje (scène 2,3), meisje (scène 10, 13)

Jongen 12 jaar: Lowie (scène 3), Jongen (scène 10, 13)

Meisje 18 jaar: Fientje (scène 4, 5), Ann, Dochter van Fientje (scène 8), Meisje (scène 13)

Jongen 20 jaar: Lowie (scène 4, 5), Carl, zoon van Fientje (scène 8), Jongen (scène 13)

Dansgroep (scène 4, 13)

11 vrouwen in fabriek (scène 5)

2 vrouwen (scène 5)

Baas (scène 5)

Burgemeester (scène 13)

Reporter vrije radio (scène 13)

Cameraman TV (scène 13)

Fotograaf (scène 13)

Politiecommissaris (scène 13)

Vermits de figuur Fientje soms simultaan op beide podia aanwezig is, werd om verwarring te voorkomen, Fientje als honderdjarige in de tekst als Fien aangeduid. In alle gevallen blijft de aansprektitel Fientje.

De vermelde filmfragmenten zijn uiteraard maar als adviezen bedoeld.

Het dagboek van Fientje

Scène 1. Proloog en de geboorte

Proloog

Groot podium.

Acteurs: Fien (100 jaar), Liza (dochter van Fientje, 60 jaar)

Vooraan cour gecentreerde lichtbundel: de ondergaande zon. Fien in rolstoel wordt door haar dochter Liza naar de lichtbundel toegereden. Liza stopt even voor het centrum van de lichtbundel.

Fien Vooruit. Nog een beetje.

Liza Je kunt toch ook . . .

Fien Nog een beetje. Zo lastig is het toch ook niet?

Liza (duwt Fien nog een beetje verder) En nu?

Fien Neen, ietsje te ver. Terug.

Liza (bijna kwaad) Je kunt toch zelf . . .

Fien Jij denkt toch niet dat ik een sukkel ben, zeker!

Liza Zit je nu goed, moeder?

Fien Neen.

Liza Hoe . . .

Fien Je moest mijn oude knoken eens voelen. Het vel over het been, jij hebt nog een zacht kussentje onder je achterste.

Liza Ik kom je straks wel halen.

Fien Als je het niet vergeet of bij die TV in slaap valt. (naar de zaal toe) Oude mensen dat is niet simpel, zie je . . .

Liza Tot straks.

Fien Zoals ik gezegd heb. Zijn de aardappelen voor morgen al geschild? Morgen zijn het frieten en dan moet er een aardappeltje meer geschild worden.

Liza (af, hoofdschuddend)

Fien (na een korte pauze, kijkt naar het publiek) Ze zeggen dat ik kortelings honderd jaar word. 't Zal dan zo wel zijn ook. Ik kan het nochtans niet geloven. Maar ik ben vergeten te tellen. Ze gaan me vieren, met een stoet, met vlaggen, met . . . och ze doen maar. (neemt stofdoek uit een zak van haar jas en begint haar wagentje af

te stoffen) Een stoet gaan ze maken. Ze hebben heel hun leven nog niets gemaakt. 't Zijn nietsnutten. Leeglopers. Maar ik ben ermee content. 't Zijn goeie kinderen. Ik heb ook nooit graag gewerkt. Maar altijd gemoeten. En gedaan. (stapt uit en poetst haar wagentje, kijkt naar klein podium) Ze gaan straks samenkomen om alles te organiseren. Ruziemaken dat komt ervan. Maar 't zal een schone stoet zijn! En in mijne dagboek zullen ze nogal snollen. (terug in rolstoel) Ja, een mens wordt maar eens in zijn leven honderd jaar, als je zolang mag blijven leven natuurlijk. (belichting vermindert langzaam, Fien kijkt naar café)

Belichting langzaam naar stemmig café.

Klein podium (café)

Acteurs: Jan, Marie, Fons, Leen, Herman.

Fien (op groot podium)

Jan, de jongste zoon van Fientje, spoelt de glazen. Marie, zijn vrouw, leest de krant aan een tafeltje met een kopje koffie voor zich.

Fien Die daar achter de toog staat, dat is een van mijn vier zonen. Ook een nietsnut. En die gazettenmadam, dat is zijn vrouw. Een tang. Maar, onze Jan had een tang nodig. Sommige venten hebben een chef nodig. Ze moet van mij niet veel hebben. Maar ze ziet zich zelve ook niet graag, wat wil je?

Jan 't Zal plezant zijn.

Marie Voor mij is het al plezant.

Jan Ja?

Marie Ja!

Jan En als het plezant is, is het gezond.

Marie Dat zeg je wel twintig keren per dag. Voor mij is het echt plezant en ook gezond.

Jan Ja?

Marie Hoelang is het geleden denk je dat ik je nog heb zien werken? En dat is plezant!

Fien Ik moet ze gelijk geven. Doorgaan. Eerst goed ruziemaken en dan een schoon feest. Het wordt al wat koud. (rijdt haar rolstoel weg)

Jan Hoe kan ik nu weten wat jij ziet? En hoe dikwijls heb je dat klein brilletje op? En waarom zou ik alleen maar werken als jij dat ziet? Mijn werk is nu eenmaal het werk? En wat is werken?

Marie Zeker niet wat jij graag doet.

Jan Hoe? Doe ik mijn best niet?

Marie Je best misschien wel, maar is dat werken? En neem die handdoek bij een hoekje vast! Een pint die in het schap gezet wordt, mag niet vol plujsjes hangen. Kijk je daarnaar?

Jan Het is zeker de eerste keer dat ik dit doe?

Marie Zeker weet ik het niet, maar misschien de tweede keer.

Fons (op, midden in ruzie) 't Zal een groot feest worden. Als het weer maar een beetje meezit. De besprekingen zijn al bezig, zie ik. Is er al gevloekt? Vooruit hé mannen!

Marie Wat kom jij hier doen?

Fons Is het hier geen café, waar iedereen mag binnen komen? Vanaf een bepaalde leeftijd wordt de man ook mondig, hé Marie?

Marie Normaal kom jij hier alleen maar als de rest al genoeg gedronken heeft, en men makkelijk betaalt. De TV is defect zeker?

Fons Ik kom voor het feest comité en er wordt gratis gedronken, veronderstel ik. Voor de lopende kosten zullen we wel eens rondgaan met de collectebus.

Marie Jij bent de grootste lolbroek uit de familie.

Fons Dat is een compliment voor jou, Jan. Ik ben de grootste lolbroek.

Jan Het is maar door jouw zuster dat jij in mijn familie bent gekomen. Globaal beschouwt: een aanwinst, soms.

Leen (op met schrijfgerief en krantenknipsels) Jullie babbelen en babbelen maar. Waar blijft mijn pintje? Of mijn koffie?

Fons Ook een goede dag.

Leen Dag allemaal. We zullen er maar mee beginnen, zeker?

Fons Waarmee?

Leen Met de vergadering. Ik ben niet gekomen om ruzie te maken. Wat een lawaai zeg! Ik viel bijna van mijn fiets.

Fons Ik had je wel komen oprapen.

Jan En ik wil ook goeie werken doen.

Leen (zet zich aan tafeltje en schikt haar papieren) Was er geen doos met oude foto's?

Jan (brengt pintje naar Fons)

Fons Marie, waar staat die doos met die foto's? Kun jij ze niet even gaan halen?

Leen Zonder die foto's kunnen we niet beginnen.

Marie (recht) Ik heb het altijd gedacht: Die viering van mijn schoonmoeder, dat wordt een echte ramp. Ruzie komt ervan voort. Ruzie en veel pintjes die niet zullen betaald worden. Waarom jullie op dat idee zijn gekomen, weet ik nog niet.

Leen Om Fientje plezier te doen.

Marie Maar dat mens heeft daaraan niets. Oud en versleten. Misschien kan ze de rest van haar leven niet meer slapen, van al dat lawaai en die drukte voor niets.

Fons Maar zusterke toch!

Marie Zwijg, jij!

Leen Ik heb al goesting om ermee te stoppen. Ik sta meer dan dertig jaar voor de klas: ik ben gewoon om te organiseren en te plannen, hier vlot niets. Waar zijn we eigenlijk mee bezig?

Jan Voorlopig nog met niets.

Marie Ik zal die rommel eens gaan halen. Anders heb ik het weer gedaan.

Fons Als er iets fout gaat dan steken we het natuurlijk op Marie. Iedereen zegt dat dat de grote chef is. Altijd maar commanderen.

Jan Maar ze kan werken ook en dat kan men van iedereen niet zeggen, hé Marie?

Marie Hoe kun jij dat weten, Jan? (af en aanstonds terug op) Ik had ze in de keuken al klaarstaan, maar Jan zijn oog is er niet opgevallen. Dat heb je met mannen. Als ze iets niet willen zien, dan zien ze dat ook niet. En als ze iets willen zien dan zien ze meer dan er te zien is, hé Fons? (doos op tafel voor Leen. Marie zet zich terug op haar stoel en leest verder in de krant.)

Leen (bladert in de foto's) Dat is bijna gewijde geschiedenis. Foto's nog van voor de oorlog!

Jan (Jan zet zich bij aan de tafel, neemt foto van toen hij nog héél klein was) Knap, hé?

Marie Zeg knappe, krijg ik niets om te drinken? Als het dan toch op de kosten van dat comité is . . .

Jan Ik was je vergeten, Marie.

Fons Dat moet je regelmatig eens doen, je eigen vrouw eens vergeten. Dat brengt leven in de brouwerij.

Leen En dat lijkt wel een dagboek te zijn.

Marie Mijn schoonmoeder kon schoon schrijven, vroeger. En gedichtjes maken!

Leen (leest in dagboek) De geboorte van een nest varkentjes was voor mij de reden om dit dagboek te beginnen schrijven.

Marie Toen waren er al varkentjes, er is blijkbaar niet veel veranderd.

Leen (leest verder) En ook omdat zuster Marie-Claire, met streepje tussen de twee woorden, zegde dat ik toch zo schoon kon schrijven.

Herman (blinde met accordeon op en zet zich meteen vooraan aan “zijn tafeltje”) Dag allemaal! Ik ben de laatste zeker?

Iedereen (Begroet Herman) Dag, Herman. Herman.

Jan We hebben niet iedereen laten komen. Eerst eens goed nadenken over wat we gaan doen en dan moet de werkploeg erbij gehaald worden. (brengt cola naar Herman)

Herman Met muziek! (neemt accordeon en speelt heel zachtjes.)

Marie Je bent een artiest, Herman. Een artiest.

Fons Als we nu een stoet maken en beginnen vanaf de geboorte van Fientje en stoppen met de viering zelf.

Jan Dat gaat dan over 100 jaar. Dat is toevallig net zolang geleden als toen de eerste film gemaakt werd.

Fons Dan maken we een film van honderd jaar Fientje.

Jan Neen, een stoet.

Herman Met muziek!

Leen Mag ik verder lezen?

Fons Wij zijn geen snotapen van je schooltje, juffrouw Leen.

Marie Ik moet moeite doen om het verschil te zien.

Leen (leest) Ik ben geboren op de wasdag, tussen het inzepen en het afkoken. Iedereen was er door verrast. Zeker mijn moeder, die het jaren later allemaal aan mij vertelde. Mijn levensverhaal begon zo . . .

Filmfragment: **de geboorte.**

Film: **The Aristocats**

Wolfgang Reitherman, Walt Disneyproductions, USA, 1970

De ontdekking van de kleine pasgeboren katjes in de mand

Groot podium.

(Fien zit vooraan in een rolstoel. Beperkte belichting)

Fien (Naar publiek toe) Kinderen kopen was vroeger zwaar werk voor een vrouw. Maar als het goed masjeerde, dan viel dat wel mee. Maar de eerste keer, was nooit een feest.

De Geboorte.

(de accordeonmuziek van Herman blijft tot de eerste woorden gezegd worden.)

Acteurs: Vader en moeder van Fientje, Kato de vroedvrouw, buurman en buurvrouw.

Fien in rolstoel.

Midden een groot bed met daarin de moeder van Fientje. Een plooibaar scherm staat tussen het bed en de twee burens die aan een klein tafeltje zitten, bij een stoepje jenever. Moeder heeft pijn. De geboorte is voor zeer binnenkort. Vader staat helemaal achteraan, onwezenlijk.)

Moeder (schreeuwt luid, meermaals)

Fien Die schreeuw heb ik toen niet gehoord. Maar véél later wist ik wat dat betekende.

Kato (opdringerig, duwt vader weg) Uit de weg, jij. Mannen kunnen we hier niet gebruiken. Kinderen maken dat kunnen ze, maar dat is dan ook alles. (kijkt naar moeder, verzet het scherm, zodat men niets meer kan zien.) Het zal gaan gebeuren. De eerste gaat het allemaal wat moeilijk, maar na een keer of tien zit er al wat vaart in. (tot vader) Goed dat de was nog niet in het water was. Breng maar enkele emmers warm water. Warm water en lauw water. En doeken. En trek geen vies gezicht. Ik kan er niets aan doen. Jij moest maar trouwen en kinderen maken. Vlug wat! (tot moeder) Je moet zo kleinzielig niet doen. 't Is de gewoonste gang van de wereld. Goed duwen als ik het zeg en de tanden op elkaar houden.

Vader (komt met twee emmers water aansjouwen)

Kato Volle emmers heb ik gezegd. Volle emmers. En doeken. Het mogen ook hemdslippen zijn, als ze nog maar naar zeep reken. Vooruit!

Vader (af)

Buren (twee burens zitten er wat afwezig bij. Het koppeltje praat zacht tegen elkaar, volgt met de ogen wat er gebeurt.)

Vader (terug op met glaasjes voor de jenever en zet die op de tafel bij de bezoekers.)

Buurman (wil meteen het stoepje jenever openen)

Kato (de vroedvrouw heeft het gezien, neemt de fles af) Jenever is voor na de geboorte. Het is niet gezond als kinderen meteen de jeneverreuk in de neus krijgen! (opent kruikje en giet zich een groot glas in en drinkt in een keer uit) Geen jenever! (terug achter scherm, moeder huilt)

Buurvr. (begint te zweten, krijgt het lastig)

Buurman (veegt met rode bolletjeszakdoek het zweet van haar voorhoofd) Gaat het?

Buurvr. (knikt)

Kato Natuurlijk dat het gaat. Er komt schot in. Doeken, doeken heb ik gevraagd! Hang ze maar op dat gordijn hier.

Fien (doelt op de burens die van het jeneverkruikje drinken) Voor de burens viel zo een geboorte wel mee.

Vader (op met doeken, in het voorbijgaan krijgt hij een gevuld glas jenever van de buurman. Vader drinkt dat in het voorbijgaan uit. Regelmatig wordt er uit het kruikje getapt en dat is leeg voordat Kato er nog eens van kan drinken.)

Moeder (luide schreeuw, enkele korte schreeuwen, korte geluiden een langgerekt geluid en dan plots geluid van een boreling. Dat geluid overstemt de bevelen van de vroedvrouw: “zachtjes, nu, ineens, nog eens proberen,...”)

Kato Zachtjes, stilletjes . . . (tot vader) Kom eens kijken! Vooruit, het is voorbij!

Vader (kijkt achter het scherm, schuchter)

Kato Zie je het? Wat is het?

Vader Een jongen!

Fien Ook geen slimme hé? Of zie ik er zo jongensachtig uit?

Kato Kijk eens goed. Dat ding hier is de navelstreng. Kijk nog eens goed!

Vader Een meisje! 't Is een meisje! Een meisje!

Kato Kom, geef hier. Droog je handen af.

Buurvr. (tot man) Weer een sukkelkje geboren. Als 't meevalt dan kan het honderd jaar in armoede leven!

Kato (tot vader) Kom, nu mag je het eens wat langer vasthouden!

Vader Mijn kindje! Een meisje! Trieneke, Fieneke, Netje, . . . Fientje, Fientje zal het heten. Fientje, een prachtige naam, niet? (toont kind ook aan de burens, die het een schoon kindje vinden. Plots denkt vader aan moeder: waarom zegt die niets?) Vrouwtje! Kijk eens naar ons Fientje! Vrouwtje! (maar de vrouw slaapt, moe van

de inspanningen) Kato! (in paniek) Kato, kijk eens naar mijn vrouwtje. Ze is dood. Ze is . . .

- Kato (die net het jeneverkruikje wilde vastnemen, draait zich gestoord om) Je vrouwtje? Een gezond vrouwtje.
- Vader Ze is zo stil: ze is dood! (huilt, wanhopig)
- Kato (kijkt naar de slapende vrouw) Domme man, je deed me haast schrikken. Je lief vrouwtje slaapt. Kindjes maken kost misschien veel inspanning, maar een geboorte is heel vermoeiend. Iedere geboorte is een wonder van de natuur. Kom, ik zal Fientje even vasthouden. Geef je vrouwtje maar een dikke kus! Maar zet eerst dat scherm weg.
- Vader (geeft kindje aan Kato, zet scherm weg, zoent zijn vrouwtje langzaam, wrijft over haar handen en voorhoofd, zoent langzaam en houdt haar hand vast)
- Kato Kom, laat haar rusten: Ze heeft haar werk goed gedaan en van jou heb ik ook niet veel last gehad. Hier pak aan en gefeliciteerd! Probeer er nog zo maar enkele te maken, maar niet te veel!
- Fien Die Kato was geen simpel vrouwtje. Ze was te straf in haar stiel. De mannen hadden er schrik van. De laatste jaren van haar leven is ze aan de drank geraakt. Zat gestorven.
- Vader (neemt kindje over van Kato.)
- Kato (die vaststelt dat de fles leeg is, haalt uit haar tas naast het bed van moeder een andere kruik jenever en schenkt in.) Ik heb al van alles meegemaakt. Na iedere geboorte moet ik een stevige slok hebben. Dat heb ik nog van mijn moeder geleerd!
- Fien Zo een vroedvrouw leerde de stiel gewoonlijk van haar moeder, dat was een familietraditie. Op de boerderij leerde de zoon toch ook de stiel van de vader? Kato viel nog wel mee. Maat toch dierf ik niet te veel te schreeuwen van de pijn of ik zou eens goed wat onder mijn voeten gekregen hebben. Als het op haar zenuwen werkte dan begon Kato te vloeken. Bij iedere geboorte vroeg men gewoonlijk eerst: “heeft Kato hard gevloekt?” en pas dan wilde men weten of het een schoon kindeke was en een jongen of een meisje was.
- Buren Gezondheid! Op het eerste kindje! Op Fientje! Gefeliciteerd!
- Vader (overgelukkig toont het kindje aan de burens en Kato. Vanaf dat vader het kindje van Kato overgenomen heeft, klinkt op de achtergrond een muziekje, vb.: Ode aan de Vreugde, dat langzaam, maar sterk zwelt, wanneer vader vooraan staat, dooft het licht langzaam naar minimum)

Scène 2. De lagere school

Klein podium.

(decor: zoals scène 1)

Acteurs: Jan, Marie, Leen, Fons en Karel

(Groot podium: Fien in haar rolstoel, kijkend naar het kleine podium. Zeer beperkt licht op groot podium.)

(de accordeonist speelt zachtjes het muzikje van einde scène 1 en legt dan zijn accordeon neer en drinkt van zijn cola.)

De acteurs zitten in dezelfde houding als in vorige scène.)

Leen Vroeger was de geboorte van een kind een wonder!

Marie Kinderen die na de geboorte bleven leven, dat was een groter wonder. Er waren heel véél sterfgevallen

Karel (van buiten, roept luid) Ik ben het. Doe de deur open.

Jan (tot de cafébezoekers) Wie is dat?

Fons Ene die de deur niet kan opendoen.

Karel Ik ben het. Die de deur open.

Jan (luid, tot de man buiten) Wie is ikke?

Karel Verdomme, verdomme!

Jan Die ken ik niet.

Fons Als je hem niet kent, dan zal dat zeker een nieuwe klant zijn. Ik zou maar opendoen, je weet nooit.

Jan (naar de deur, met een ruk open. Karel komt met een grote struik binnengevallen.)
Ik wist niet dat jij het was!

Karel Verdomme, verdomme!

Jan Een nieuwe schuilnaam?

Marie Wie zal dat hier allemaal opkuisen?

Jan Dat is nog maar een begin.

Marie Dan zal ik mijn café nog niet moeten verven of behangen, peis ik. Wat zeg je?
Nog maar een begin? En waarvoor dient die kerstboom?

Karel Voor na Pasen!

Marie Na Pasen?

Karel Voor de viering.

Marie Als het voor de viering van Pasen is, dan moet die boom vóór Pasen gebruikt worden.

Karel Maar die boom heeft niets met Pasen te maken!

Jan Neen?

Karel Neen! Met de viering na Pasen.

Leen Met de verrijzenis van ons Heer. Dat is toch simpel!

Karel Met het feest na Pasen. Voor het feest van Fientje! Dat is toch na Pasen, of gaat het niet door omdat Marie er tegen is? Schone boom, hé?

Fien Karel zou de slimste kunnen geweest zijn. Hij mankeerde alleen maar véél verstand. Gezond verstand.

Jan Ik denk dat je een beetje vlug bent met je boom, Karel.

Karel Maar er moeten toch bomen zijn om te versieren? Ik weet nog veel van die bomen staan en mijn bijl is scherp. Wanneer moet ik de rest afkappen?

Jan Binnen een paar weken of zo . . . we zijn nog niet zo ver met de voorbereidingen. We zitten nog in de denkfase. We zijn nog aan het nadenken. Die bomen hebben we nodig voor de versiering. Binnen een week of drie.

Karel Zo . . . dan is Marie er niet tegen . . . En voor wanneer moet ik dat bos afkappen?

Jan Binnen enkele weken.

Karel Zo, dan ga ik deze boom maar terug planten! (na wat ongelukkige bewegingen lukt het Karel met de boom terug naar buiten te gaan) Doe de deur maar terug toe. Ik ben weg.

Allen (lachen met het voorvalletje)

Marie Ik kan het toch maar weer opkuisen.

Jan Normaal gezien is die eer voor jou, maar vermits Fons hier is en hij je broer is, kan hij niet anders dan aanstonds een dweil en borstel te nemen. Zo blijft het in de familie, niet?

Marie Eenvoudige mensen vragen niet naar al die drukte. Waarom zo'n drukte? Laat ze in de kerk maar eens goed zingen en de pastoor eens goed met de klokken luiden. Meer hoeft niet.

Jan Opkuisen, Fons!

Fons Is dat geen vrouwenwerk?

Jan We zijn al een tijdje geëmancipeerd, weet je dat nog niet?

Fons Russische vrijwilligers dan maar! (haalt kuismateriaal en kuist op)

Leen Mag ik voort lezen in het dagboek van Fientje?

Jan Een stoet moeten we maken met veel versiering langs de baan!

Herman En met muziek!

Leen Zeker een stoet! Maar kijk: de geboorte dat is een wagen en nu de volgende!

Jan En wat zal die dan zijn?

Leen Ik zal eens kijken.

Marie (tot Jan) Geef Herman nog een cola. Zie je niet dat zijn glas leeg is?

Leen (leest voor, de aanwezigen komen in de buurt staan om te luisteren. Verlichting langzaam uit. Filmfragment neemt langzaam over. Vanaf dat Leen begint voor te lezen komt de muziek van de film op en die overstemt de lezing van Leen.)

Filmfragment: in de lagere school

Film: **De Witte**

Jan van der Heyden, 1934

Groep leerlingen die de school uitstormen.

Groot podium.

(Decor. Fond midden: een bord met de tekst “ik hou van de natuur!” Fond cour: Een eenvoudig tafeltje en een oude stoel en wat papieren op dat tafeltje. Midden: een oude schoolbank)

Acteurs: Fientje (10 jaar) en zuster Marie-Claire.

Fien (in rolstoel, vooraan maar niet in het volle licht.)

Fientje in de kleding van jaren geleden zit in de schoolbank en schrijft op een lei met een griffel. Zuster Marie-Claire zit achter haar tafeltje en leest aandachtig een papiertje. De muziek van de film loopt totdat de zuster recht staat en begint met rondwandelen in de klas.)

Fien Veel later heb ik me afgevraagd wat zuster Marie-Claire eigenlijk zelf van het leven wist. Kregen zusterkes vroeger in het klooster voorlichting? Waarschijnlijk niet; wat zouden ze er nog mee kunnen doen hebben?

Zuster Ik hou van de natuur. Hou jij van de natuur, Fientje?

Fientje Ja, zuster, ik hou heel veel van de natuur.

Zuster Dan hou je natuurlijk van de bloemen?

Fientje O, ja zuster, ik hou heel veel van de bloemen.

Zuster En van de dieren in de vrije natuur?

Fientje O, ja zuster, ik hou heel veel van de dieren in de vrije natuur.

Zuster Dat is mooi. Wie van de natuur houdt, houdt natuurlijk ook van God.

Fientje O, ja zuster, want God heeft de natuur geschapen.

Zuster Dat wilde ik je meteen zeggen. Mooi zo, Fientje, jij bent een braaf meisje. En bid jij regelmatig?

Fien Maar of ik ook veel vloekte, dat heeft ze niet gevraagd. Of peisde ze dat alleen de voerman achter zijn paard vloekt?

Fientje O, ja zuster. Ik bid heel veel!

Zuster Dat is mooi. En denk jij dan altijd aan God, terwijl je bid?

Fientje Meestal wel, zuster, maar niet altijd.

Zuster Zo? Hoe komt dat?

Fientje Ik denk dat het bekoringen zijn, zuster. Zelfs zonde denk ik (begint plots te wenen) Maar ik kan er niet aan doen. 't Zijn bekoringen zuster.

Zuster Dat is erg, Fientje, maar daarvoor moet je niet wenen. Ik hou niet van kinderen die wenen. God heeft de mens geschapen om gelukkig te zijn.

Fientje Het is zeker zonde, zuster.

Zuster En waaraan denk je dan?

Fientje Aan alles wat ik niet goed versta, zuster. Aan mijn moeder kan ik het niet vragen, want die heeft geen tijd. Die moet altijd maar werken en aan vader durf ik het niet vragen.

Zuster Vertel eens . . .

Fientje 't Is allemaal de schuld van die wandeling in de natuur.

Zuster Ja?

Fientje Jij hebt gezegd dat er maar een soort paard is, maar een soort koe en dat alle kippen dezelfde zijn.

Zuster En is dat niet zo?

Fientje Ik denk dat ik niet goed zie zuster. Ik heb twee soorten paarden gezien en twee soorten koeien en bij kippen was er ook iets wat ik niet begreep.

Zuster Ja? Vertel eens!

Fientje Er zijn volgens mij twee soorten paarden. Maar ze hebben allemaal twee achterpoten en twee voorpoten. Een soort heeft echter nog een kleine poot, die helemaal de grond niet raakt.

Zuster Zo . . .

Fientje En bij koeien is er ook iets dat ik niet begrijp. Een van de twee soorten heeft zo vier- ik heb goed gezien hoor- korte poten. Bij de kippen . . .

Zuster Wat is er mis bij de kippen?

Fientje In ieder kippenhok zit er een kip met een rode streep op zijn kop.

Zuster Zo . . .

Fientje En die kroop altijd maar op de rug van een andere kip, en dan weer op een andere kip. En het mooiste van alles: ik dacht dat die kippen dat nog graag hadden ook.

Zuster Kippen zijn helemaal anders dan paarden en koeien . . . jaja . . . de natuur is mooi. Je hebt dat heel goed opgemerkt, Fientje. Heel flink. De natuur is mooi maar ook zo ingewikkeld. Je zult nog vele jaren moeten studeren alvorens je alles begrijpt. Maar je bent een flinke meid! Maak maar een mooi opstel over de natuur! (de zuster kijkt peinzend naar Fientje. Verlichting langzaam uit.)

Scène 3. Eerste lief/ eerste kus.

Filmfragment: “hugo och Josefin”

Zweden, 1967, Kjell Grede

De scène met de fiets in de schuur en door het veld.

Groot podium

Acteurs: Fientje (10 jaar), Lowie (12 jaar), Fien (100 jaar), Stem van vader.

(een zomers weggetje tussen een korenveld. Fientje is aan het touwspringen, terwijl ze een liedje zingt. Fien (100 jaar) volgt glimlachend op een afstand en maakt dezelfde handgebaren.)

Stem vader Josefien! Fientje!

Fientje (aarzelt even en springt dan lustig verder.) Altijd luisteren naar je ouders. Alhoewel, ik weet het niet meer.

(geluid van fietsbal. Lowie, een jongetje van twaalf, komt op een hoge fiets de weg afgereden. Hij valt als hij te laat bemerkt dat Fientje de weg verspert. Fien slaat de handen voor de ogen. Fientje loopt weg maar komt snel op haar passen terug. Tot bij Lowie)

Fientje Dag, Lowie . . .

Lowie Dag, Fientje . . .

Fientje Aan't fietsen?

Lowie Nee, nu niet meer.

Fientje Pijn gedaan?

Lowie (staat op) Ik? Nee, nee, nee.

Fientje Dan is't in orde. (probeert tevergeefs de fiets rechtop te zetten)

Lowie (wrijft met licht overdreven zorg zijn kleren schoon, begint plots te hinken) Alleen mijn been . . . mijn rechter . . . hier . . .

Fientje (laat fiets vallen) Laat eens kijken.

Lowie Mijn fiets!

Fientje Dat geeft niet.

Lowie Hoe dat geeft niet?

Fientje Je been is toch belangrijker niet? (onderzoekt zijn blote dij)

Lowie Au!

Fientje Mannen! Ik zie niks.

Lowie Kijk nog eens.

Fientje (kijkt wat nauwkeuriger) Nee, ik zie niks.

Lowie Geen bloed?

Fientje Nee.

Lowie Dan is't van binnen. (kermt) Voel eens . . .

Fientje Kom we gaan hier aan de kant zitten. (Fien gebaart dat Fientje wijs handelt. Fientje helpt Lowie bij het gaan zitten tegen het korenveld. Dicht bij elkaar. Pauze.)

Lowie 't Gaat precies niet over.

Fientje Een beetje geduld, hé Lowie. Alles gaat over. Zelf bij onze Tobie. Onze hond. Die hebben ze op Kerstmis overreden. Zijn twee achterste poten gebroken. We hebben ze op latjes gebonden en nu is d'r niks meer aan te zien. Alleen zijne rechtse, die trekt hij nog een beetje. Zoals jij daarstraks. Maar hij heeft karakter, zegt pa, en dan gaat alles over. Je zal het wel zien.

Lowie Merci.

Fientje Ik was nogal fijngevoelig in die tijd. Mijn moeder zegt altijd dat ik het niet fijn voel, of zoiets. Weet jij wat dat betekent?

Lowie Nee. Maar ze zal wel gelijk hebben, zeker? (stilte)

Fientje Ik kom hier altijd spelen.

Lowie Ja, dat weet ik.

Fientje 't Is hier een goed plekje.

Lowie Ja.

Fientje Thuis kennen ze dat niet.

Lowie Nee.

Fientje Dat is mijn geheim.

Lowie Ja.

Fientje Maar 't is geen plek om te fietsen.

Lowie Nee?

Fientje Nee! Alleen om te vallen! (ze duwt hem opzij. Hij duwt haar plagend terug. Ze liggen naast elkaar. Fien kijkt door de vingers naar het tafereeltje)

Stem vader Fientje! Fientje!

(ze zitten weer netjes naar elkaar)

Lowie Ik heb thuis drie honden en zes katten.

Fientje Ja, maar katten die komen wel bij ons eten.

Lowie Dat zouden ze beter niet doen.

Fientje Waarom niet?

Lowie Verleden week waren er vier ziek.

Fientje Van ons eten zeker?

Lowie Ja, want bij ons krijgen ze alleen charcuterie.

Fientje Lowieke den bluffer! 't Is dus toch waar wat ze zeggen.

Lowie Wat ze zeggen, daar trek ik mij niks van aan. Daarbij, ze zeggen over jou ook van alles.

Fientje Dat zal wat zijn!

Lowie Ja, dat zal wat zijn!

Fientje Wat dan?

Lowie Dat zeg ik niet.

Fientje Pff. 'k Geloof er toch niks van.

Lowie Wil je 't weten?

Fientje pff. Zeg het maar, hé.

Lowie Ja, en dan kwaad zijn zeker.

Fientje Op wie?

Lowie Op mij.

Fientje 't Zijn toch de anderen die 't zeggen, hé!

Lowie Ja, dat wel. (pauze)

Fientje zeg, hoelang duurt dat nog, zeg het dan!

Lowie Ze zeggen dat Fientje . . . een zotte kont is.

Fientje (begint te lachen) Is dat alles?

Lowie En dat ze met iedereen in 't koren ligt. (Fientje stopt met lachen) Nu ja, niet met iedereen.

Fientje Met wie dan? (Lowie haalt de schouders op) Durf je 't niet zeggen? Met wie zou ik hier in 't koren liggen? Hier komt nooit een kat. Behalve een bietekwiet die niet op zijn fiets kan blijven zitten. (lacht) Allemaal onnozelaars! (legt zich neer, plots rechtop) Daarbij, ik lig in 't koren met wie ik wil! (plots neer)

Lowie Ik ook! (ploft naast haar, kijken elkaar aan, komen langzaam overeind, stilte) Mijn broer gaat trouwen. (stilte) Dat is de gang van de wereld, zegt mijn moeder. Maar ik heb ze alle eens een gang zien gaan! Op onze zolder! (Fientje kijkt hem strak aan) Ik wil zeggen, hé . . .

Fientje (veert op) Loerder! Grote vuilaard!

Lowie (tast weer naar zijn dij) Au!

Fientje En dan nog een komediant ook!

Stem vader Fientje!

Fientje En nu zal ik daar ook nog een kusje op moeten geven zeker? Dommerik!

Lowie (kijkt haar droef aan, haalt de schouders op, schudt het hoofd) Nee . . .

Fien Dubbele dommerik!

Fientje (lief) Kom hier. (helpt hem rechtop, hij bedekt zijn ogen met zijn zakdoek) Wat scheelt er?

Lowie (zachtjes) Ik ben geen vuilaard, Fientje.

Fientje Doe die zakdoek weg. (Hij gehoorzaamt, Fien bedekt haar ogen) Laat eens zien of er geen vuil op dat gezicht zit, anders zeggen ze nog . . . (geeft hem een kus en rent weg) Dag, Lowie!

Fien (schreeuwt) Kom terug! Kom terug!

Lowie (neemt zijn fiets en kijkt triest in de richting waarin Fientje verdween.)

Fien Alles gaat over . . . (weent zachtjes)

Lowie (betast zijn wang, lacht, springt op zijn fiets en rijdt weg met het Alleluja van Händel.)

Scène 4. Het huwelijk

Klein podium.

Acteurs: Herman, Fons, Marie, Gerard, Leen.

(Herman speelt accordeon. Fons grabbelt Marie beet om te dansen. Marie verzet zich.)

Marie Zot! Laat me gerust!

Fons Ah, nu mag ik al niet meer met mijn eigen zuster dansen. (uitnodigend) juf Leen?

Leen D'r moet hier gewerkt worden.

Fons En gedanst!

(Gerard wil ook met Leen dansen.)

Leen Vooruit dan maar. Kom hier! (danst met Fons)

Fons En juffrouw, krijg ik nu goeie punten?

Leen Ja, als je van mijn tenen gaat!

(gelach. Dans. Muziek)

Groot podium

(Een groep dansers op. Luide polka-muziek. Een meiboom met kleurige linten. De moeder en de vader van Fientje gearmd op.)

Fien Mijn moeder en mijn vader. Op mijn trouwfeest. Zo fier als een gieter. En het had geld mogen kosten. Ik hoopte alleen dat pa niet zou gaan zingen. Hij had een goeie stem, maar . . .

Moeder Ze zullen achter ons gat niet moeten vertellen dat die boeren geen trouwfeest kunnen geven.

Vader Dat geloof! Heel onze Oscar zit erin!

Moeder Maar schat, d'r staat toch nog een stier op stal. Met één stier komen we toch toe.

Vader Jaja. Maar ik kan mijn beesten verkopen.

Fientje Eéntje!

Vader Omdat de ouders van Lowie niet akkoord zijn met die trouw. Schone truc, noem ik dat.

(onder de muziek van "daar komt de bruid" en applaus zijn intussen Fientje en Lowie opgekomen.)

Vader En morgen is het van “ons Fientje zou toch nog een paar meubeltjes moeten hebben”.

Moeder Maar dat is toch waar ook?

Vader Jaja. Maar van onze Omer blijft iedereen af! Dat is ten andere een prijsbeest.

Lowie Wie?

Moeder Laat maar zien, jongen.

(Het paar omhelst de ouders van Fientje.)

Fientje Merci, ma.

Moeder 't Is niks, schat, als je maar gelukkig bent.

Fientje Merci, pa.

Vader Jaja. Maar van onze Omer blijven ze af!

(Fientje kijkt vragend naar moeder.)

Moeder 't Is niks, schat. 't Gaat allemaal wel over.

Fientje Komaan, man! Dansen!

(wals wordt ingezet.)

Moeder (tot vader) Eens iets positiefs zeggen, dat is te moeilijk zeker? (ze dansen) Maar nee, zijn beesten zijn belangrijker dan zijn dochter. (dansen) Dat noem ik nu een echte boer, zie. (vader laat haar los) Ik weet dat je niet kan klappen. Maar je hebt toch een goeie stem. Iets zingen dat is ook te veel gevraagd, zeker?

Fien Nee, moeder, nee!

(moeder haalt Fientje weg bij Lowie. Op de voorgrond)

Moeder Kom eens hier, jij. Ik heb nog wat te vertellen.

Fientje Geen preek, hé moeder.

Moeder Preek of geen preek, luisteren, zeg ik!

(Lowie staat alleen. Verandering van licht op Fien.)

Fien Lowie . . . Lowie . . .

Lowie Fientje? (tot bij Fien)

Fien (staat op uit haar rolstoel) Nog één keer. Nog een keer. Kan dat? Lowie? (strekt haar armen uit, sluit haar ogen en danst. Lowie kijkt glimlachend richting Fien en vervolgens richting Fientje.)

Moeder Kindjes kopen! Kindjes kopen! Hou je manieren, hé! (Fientje glimlacht naar Lowie) 't Is niet zoals bij de beesten, hé!

Fientje (blijft naar Lowie glimlachen) Nee, moeder.

Moeder En te veel is te veel.

Fientje Ja, moeder.

Moeder En als er problemen zijn . . . De deur staat open.

Fientje Ja, moeder.

Moeder (slaat haar armen rond Fientje) Fientje!

Fientje Ik zie hem graag, moeder. En hij mij ook.

(muziek stopt plots. Vader is op een stoel geklommen. Haalt briefje uit zijn borstzakje.)

Fien Nee! (de betovering verbroken, opnieuw in haar rolstoel)

Vader Begin maar! (de accordeonist speelt de melodie "op de purperen heide", en vader zingt)

"In ons klein dorpje, staat een boerderij,

Daar woonde een meisje, mooi en altijd blij,

Maar een stout Lowieke klopte even aan,

Zij is opgestaan en met hem meegegaan.

Refrein!

Het mooiste op de wereld, mij altijd nabij,

Dat is hier op aarde, dat Fientje van mij.

Nog eens!

Het mooiste hier op de wereld, mij altijd nabij,

Dat is hier op aarde, dat Fientje van mij."

(Iedereen heeft de tweede keer meegezongen. Applaus.)

Fien Gezien? Dat bedoelde ik. Mijn vader heeft geen slechte stem . . . Maar ik kan er niet tegen!

(Iedereen danst opnieuw. Lowie omhelst Fientje. Moeder brengt vader tot bij het paar.)

Moeder Vooruit, zeg het maar!

Fientje Bedankt, pa.

Moeder Zeg het maar!

Vader Ik, hé . . . morgen verkoop ik nog een varken. Een dik varken.

Moeder Vader!

Vader Twee varkens. Twee dikke. Kan je moeder nog een paar meubeltjes kopen.

Fientje Ma, pa . . .

Moeder (trekt vader weg) Komaan, ouwe, dansen!

(iedereen danst.)

Scène 5. Naar de fabriek.

Klein podium.

Decor: zoals de andere cafés scènes.

Acteurs: Jan, Marie, Fons, Karel, Gerard, Leen, Herman.

Jan zit aan de tafel met de doos foto's voor hem. Achter Jan, rechtstaande: Fons. Herman zit helemaal vooraan jardin en kijkt naar het groepje dat zich met de mooie foto's vermaakt. Marie is achter de toog druk doende. Gerard zit op de WC. Leen bekijkt het dagboek. Karel kijkt met gematigde interesse naar de foto's.

Jan (enthousiast) Schoon, schoon!

Fons Toen konden ze nog foto's maken. Je zag meteen of het een jongen of een meisje was. Tegenwoordig kun je het alleen nog zien aan de nagels van hun tenen. Zijn ze geverfd dan is het een vrouw. Voor de rest is alles hetzelfde. Kan ik best geloven dat je tegenwoordig niet meer weet met wie je in je eigen bed ligt.

Jan Schoon foto's, Herman!

Leen Waar zit mijne Gerard?

Herman Al bijna een uur op de WC.

Leen Dan zal hij daar wel goed zitten.

Herman En rustig!

Jan En waar zit mijn Marie?

Herman Achter de toog.

Jan Hoe kun jij dat . . .

Herman Ik hoor dat.

Jan Marie, dat is toch niet normaal. In een café moet de man werken en de vrouw moet de klanten lokken. Dit is de omgekeerde wereld!

Marie Jij hebt die wereld omgekeerd, uit eigenbelang. Jij noemde werken wat anderen ontspanning noemden.

Fons Maar klanten zou Marie nog kunnen lokken, peis ik.

Gerard (komt van WC, is nog druk bezig met zijn broek te knopen) Ik voel me herboren.

Jan (toont foto van de oude weverij) Hier zie, ken je die fabriek nog, de oude weverij, hier twee straten verder?

Gerard Ja, ja . . . maar die fabriek bestaat nu toch nog?

Jan En dat gedeelte van dat huis net er naast?

Gerard Staat mijn schoonmoeder daar ook op? In dat huis heeft mijn schoonmoeder altijd gewoond. Ze was veel beter dan haar dochter, maar had te veel rimpeltjes in haar gezicht. Maar 't is allemaal voorbij.

Leen (leest in het dagboek) Zwijg eens jullie, ik zal eens wat voorlezen.

Fons Het is hier zoals in de kerk, daar leest de pastoor ook altijd maar uit dikke boeken.

Karel Een stoet moeten we maken, met veel bomen langs de weg. Met veel lintjes met schoon kleuren.

Leen Ons eerste kindje is nooit geboren.

Karel (lacht met deze zin)

Leen Daar moet je niet mee lachen.

Marie Neen, Karel, daarmee moet je niet lachen.

Leen (leest luider en luider totdat iedereen het kan verstaan. De verlichting dooft langzaam, maar de stem van Leen klinkt nog wanneer de eerste filmbeelden op het scherm komen. Dan wordt de klank van de film luider dan de stem van Leen) Ons eerste kindje. Ons eerste kindje is nooit geboren. Ons eerste kindje . . . we waren zo gelukkig, we hadden al een naam gekozen. Als het een jongen was dan zou het Titsje zijn en een meisje . . . Marie, zoals ons Lieve vrouwke . . . maar ons eerste kindje . . (sterke klank van de film)

<p>Filmfragment: Film: “Modern Times” Charlie Chaplin De scène aan de lopende band.</p>

Groot podium.

Decor: leeg.

Acteurs: 11 dansers, Fientje, twee “verpleegsters”, de baas met zijn fluitje.
Fien, vooraan in de rolstoel.

Fien Als kinderen droomden we er allemaal van om te gaan werken. Vrij te zijn. Weg van vader en moeder en de andere kleine kinderen in het gezin. Gaan werken, op eigen benen staan. Voor sommigen duurde werken in de fabriek nooit lang. De kinderen waren er vlugger dan je denkt.

(als het licht dimt op het kleine podium, komen op het grote podium traag de fabriekswerkers toe. Ze staan in een groepje te praten. Trekken een stofjas aan en doen een hoofddoek om. Jassen en hoofddoeken: allen van dezelfde kleur, zo wordt de gelijkheid van de arbeidsters

onderstreept.

Als laatste komt Fientje toe. Ze kleedt zich om. De andere arbeidsters zijn bezorgd om Fientje, die in verwachting is.

De muziek uit de film kan na de projectie stiller weergegeven worden. Of een variatie op die muziek kan de ganse scène in de fabriek ondersteunen.

De verlichtingsschakelaar wordt overgehaald: er is nu meer verlichting, maar toch te weinig om goed te kunne zien. De dikke baas komt op met fluitje in de mond. Twee lange fluitstoten: de vrouwen zetten zich haast mechanisch in beweging en vormen twee rijen, rond een denkbeeldige machine. De arbeiders stellen zich op om met mechanische bewegingen te starten, ze wachten op het signaal van de baas. Fluitsignaal van de baas. Geluid van machines die traag opstarten en nadien op snelheid komen. De mechanische bewegingen van de arbeidsters passen zich aan de snelheid van de machine, alleen Fientje heeft er moeite mee. Middagpauze.)

Baas Middagpauze! Veel boterhammetjes eten en vlug naar de WC. We zullen vroeger aanzetten: er is nogal getreuzel. Anders zal mijnheer Jean niet tevreden zijn.

(de machine wordt stilgelegd, de verlichting verminderd, de arbeidsters komen terug samen in een hoekje, achteraan jardin. Wie iets lekkers bijheeft, geeft de anderen een stukje (improvisatie . . .)

(Fluitsignaal, licht aan, iedereen terug naar zijn plaats, aanlopen machine. Al vlug blijkt dat Fientje niet zo best meekan. De baas merkt dat op en roept boven het geluid van de machines.)

Baas Harder werken! Er staan er genoeg aan de poort te wachten!

(Fientje kan het niet meer uithouden, steunt op de arbeidster naast haar, dan naar de muur waar ze steun zoekt, om vervolgens lang uitgerekt naast de muur neer te vallen. Iedereen kijkt naar Fientje en het ritme vertraagt.)

Baas Verder werken! (kijkt naar Fientje dan op zijn fluitje: driemaal kort: twee vrouwen met een draagbaar komen Fientje ophalen.)

Vrouw Er is nogal veel bloed . . .

Baas Dat is normaal bij vrouwen. Vrouwen hebben meer bloed dan mannen. Wegdragen en op de koor op een stoel zetten. Vooruit.

(de twee vrouwen dragen Fientje weg.)

Scène 6. De oorlogsjaren

Groot podium.

(luid sirenegeloei. De personages uit de vorige scène dicht bij elkaar, de handen beschermend boven het hoofd.)

Filmfragment
“The war game”
Engeland, 1965, Peter Watkins, zwart-wit
scène 16; bombardement, mensen in de schuilkelder

Groot podium.

(schuilkelder. Mensen dicht bij elkaar. Ontploffingen in de verte. Fientje zit apart op een stoel wezenloos voor zich uit te staren in het licht van een klein raam.)

Ann Moeder, kom hier zitten.

Buurvr Laat ze maar zitten.

Ann ’t Is te gevaarlijk daar aan’t venster.

Fientje Hendrik . . .

Ann (bij Fientje) Moeder, onze Hendrik is dood! Deze oorlog . . .

Fientje Zwijg! Ik heb zo’n pijn in mijn buik. ’t Is alsnog ik . . . Kato!

Buurvr Die is ook dood. Al twintig jaar.

Ann Onze Frans is hier toch ook nog.

Buurvr En je hebt toch nog Carl en Jan en Liza!

Fientje Van Carl hebben we niks meer gehoord.

Ann Frans, zeg eens iets.

Buurvr Veel kinderen hebben. Ik wou dat ik het ook kon zeggen. Ik heb er geen.

Fientje Dan kan je er ook geen verliezen!

Frans Pa heeft toch een brief geschreven naar de Commandeur in Duitsland. Je moet wat geduld hebben, moeder. Kom, daar is het veiliger.

Fientje Jij had met Hendrik moeten meegaan.

Frans Maar dan waren we misschien alle twee dood.

Fientje Dan was Hendrik niet alleen geweest.

(Inslaande granaat. Stof. Iedereen duikt weg. Fientje blijft alleen.)

Buurvr “Onze vader, die in de hemelen zijt . . .

Fientje Stop daarmee!

Buurvr Geheiligd zij uw naam . . .

Fientje Stop met bidden!

Buurvr Uw rijke komen, uw wil geschiede . . .”

Fientje Zijn wil! Weet je wat zijn wil is? Dat we eerst kinderen op de wereld zetten en ze dan zien kapot schieten. (tot Ann) Laat me gerust! “Zijn wil geschiede op aarde als in de hemel.” Mooie hemel!

Ann Moeder, alstublieft!

Fientje Bid maar voort. ’t Gaat nog over “ons dagelijks brood” en “vergeving van onze schulden”. Brood? Zegeltjes! Onze schulden? Is het onze schuld dat . . . (snikt het uit in de armen van Ann)

(sirene als einde van alarm. Enkele peerlampjes beginnen te branden.)

Buurvr Kom, we gaan naar huis.

Fientje Nee, ik heb hier met Lowie afgesproken.

Buurm Dan blijven wij hier ook.

Ann Ik heb een paar boterhammen bij en koffie. Maar niet genoeg voor iedereen.

Buurm Ik heb ook nog wel wat bij.

Buurvr En ik heb twee repen chocolade. (stilte) Nee, niet gekregen! Gepikt, van de moffen!

Buurm Dan zullen ze dubbel smaken.

(op een omgekeerde houten krat wordt een tafel geïmproviseerd. Ieder noemt luidop wat zijn bijdrage is in het voedsel. Gaan rond de tafel zitten.)

Ann Moeder, kom nu.

Fientje Laat me nog maar wat zitten.

Buurm Fientje, doe niet zo koppig!

Fientje Ik heb nog geen honger.

Buurvr (slaat een kruis) Heer, zegen ons en ook deze spijzen, die uwe milde . . . (kijkt naar Fientje) amen.

(ze eten. Opgewekte stemming. Zingen met volle mond een lied van Marlène Dietrich terwijl ze heen en weer wiegen. Een slaande deur. Lowie op met brief.)

Lowie (toont brief) Van de Duitse Commandeur.

Fientje (staat langzaam op) Wat staat erin?

Lowie Ik weet het niet. Ik durf hem niet openmaken.

Fientje Geef hier. (neemt de brief aan, gaat zitten, opent de brief, leest, vouwt de brief, slaat de handen voor de ogen, geeft hem aan Lowie)

Fientje (nog voor zich uitkijkend) God zij dank. (valt in Lowies armen.)

(Black-out)

Scène 7. De gouden Jaren

Groot podium

(Fien in een hoek)

Fien Maar daar waren ook mooie tijden. De mooiste tijd voor mij was toen de kinderen nog klein waren. 't Was niet altijd even gemakkelijk, maar we kwamen overeen en er werd veel gelachen. Maar je weet dat zoiets niet kan blijven duren. Het keven moet vooruit! Hoewel, vooruit? Mijn vader en mijn moeder zijn kort na de oorlog gestorven. Ma stierf na haar derde hartaanval. En nog geen twee maanden later was het de beurt aan pa. Gewoon uitgedoofd. Van verdriet, denk ik. Want in die tijd heeft hij nog nauwelijks gesproken. Maar dat verhaal zal ik u besparen. Eén mensenleven is al triest genoeg, zeker als het honderd jaar duurt. En juist toen de oudste kinderen het nest begonnen uit te vliegen, kwamen gouden jaren. Iedereen scheen nog maar aan één ding te denken. Geld! En hoe het uit te geven. Hebben, hebben, hebben . . .

(Een groot aantal televisietoestellen – in alle mogelijke formaten – worden de scène opgedragen of gereden. Alle met hetzelfde programma. Fientje met Lowie gearmd op. Buurmannen en buurvrouwen. Ze bekijken de toestellen.)

Buurvr Fientje, wanneer koop je een auto?

Fientje Als Lowie kan rijden.

Buurm Ik vind dat Lowie al genoeg gereden heeft. (gelach)

Buurvr Wij hebben een Renault gekocht, een Dauphine. Een bruine.

Buurm De witte was goedkoper, maar madam wou absoluut ene met kleur.

Buurvr Zaterdag hebben we hem. We zullen hem eens komen laten zien.

Fien Vroeger kochten ze kinderen en lieten ze die aan mekaar zien. Nu is dat een automobiel.

Buurvr 'k Zou d'r graag mee op reis gaan, deze zomer, in zijne congé. Maar ons Sylvie wil nog een koelkast kopen. Dus 't zal er een beetje van afhangen.

Lowie D'r gaat niks boven een frisse kelder.

(Een jong koppeltje rijdt met een Vespa dwars over het podium. Gooien iets op de grond. Buurman raapt het op.)

Lowie Hé, let eens op, zeg!

Buurvr Albert, laat dat liggen! Dat is vuiligheid!

Buurm Bah! Dat is zo'n gebruikt ballonnetje.

Buurvr Dat hebben de Canadezen hier achtergelaten na de oorlog.

Buurm Die hebben meer achtergelaten dan dat. Hé, Daisy?

Buurvr (slaat met haar handtas) Spreek over de dingen waarover je iets weet, onnozele!

Fientje Dat verkopen ze tegenwoordig bij de apotheker.

Buurvr En dat vind jij niet goed?

Fientje Ook aan jonge gasten.

Buurm Ja, aan mensen van honderd moet je dat niet meer verkopen. (gelach)

Fien En maar lachen! En maar lachen! Belachelijk!

(een groep jongeren danst voorbij. Radiotransitors. Uitgelaten.)

Buurvr Albert, gooi dat weg!

Lowie 't Schijnt dat je daar een hele emmer water in krijgt.

Buurm Ja? Willen we dat eens proberen?

Buurvr Mannen!

Fientje Lowie!

Buurm Bij ons in 't leger heeft er eens ene een uur op zitten knabbelen. Die dacht dat het Amerikaanse kauwgom was.

Buurvr (tot jongeren) Hé, zotten!

Lowie Tegenwoordig is alles te koop. Als 't maar uit de vreemde komt.

Buurvr Ja, maar zo'n pick-up is toch wel plezant.

Buurm Als ze maar niet de hele dag Pat Boone draaien: "Love letters in de zand!"

Buurvr "In the sand!"

Buurm Voilà, weeral Engels! Als 't maar lawaai maakt.

Buurvr Dat is niet waar! D'r zijn ook mooie liedjes. Van Marva en van Louis Neefs en Corrie Brokken.

Lowie Dat is een Hollandse.

Buurvr Ja, maar ze heeft toch een mooie stem. En daarbij. Pat Boone is een katholieke zanger. Onze Danny heeft dat op school horen zeggen. En die gaan daar toch niet voor liegen.

(Vespa voorbij. Steeds nadrukkelijker lawaai.)

Fientje Ik vind dat we onszelf soms voorbijlopen. Ik kan niet altijd goed volgen.

Buurvr Dat is de leeftijd, hé meisje.

Fien Die zou mij nu moeten zien!

(Het podium staat intussen zo goed als vol met Tv-toestellen)

Lowie Weet je wat ik het mooiste beeld vind?

Buurm Dat van Grundig.

Lowie Nee, het testbeeld.

Fien Dan kan hij aan de knopjes draaien.

Buurm Het testbeeld?

Lowie Ja, ik draai dan een beetje aan de knopjes tot de lijntjes goed staan en dan is het wachten. Wachten tot het begint. Dat vind ik fantastisch; muziek en wachten.

Buurvr Zoals in de schuilkelder op de volgende bom.

Lowie En dan begint het. Je ziet dingen die je anders niet ziet. Je weet wat er is in de wereld gebeurt. En je zit er overal bovenop.

Fientje En je kijkt naar een uitzending over katten waarin je nooit een poes te zien is.

Fien Dat was niet mooi van mij. Lowie sprak altijd maar van “poezie in 625 lijnen”. En het heeft een hele tijd geduurd voor ik wist dat hij poëzie bedoelde.

Lowie Flauw! Flauw!

Fien Je hebt gelijk, Lowie.

(oorverdovend lawaai van de verschillende zenders. Gebarenspeel dat op ruzie lijkt. Ze schermen hun oren af. Stilte.)

Fien En toen gingen ze iets drinken.

Buurm Lowie, een pintje?

Lowie Bah, ja! ‘k Sla alleen de vliegen af!

Buurvr En jij, Fientje?

Fientje De vrouw volgt da man.

Lowie Voor mij een witteke! (gaan allen af)

Fien Voor mij ’t zelfde. (tot publiek) En voor jullie?

(muziek. Black-out.)

Scène 8. Conflicten met opgroeiende kinderen.

Klein podium.

Decor: zie voorgaande.

Acteurs: Jan, Marie, Leen, Gerard en Herman.

Leen leest in het dagboek, Herman zit aan zijn tafeltje, Jan leest in de krant, Gerard zit bij Leen aan een tafeltje en kijkt meer naar Leen dan naar het dagboek of de papieren die op de tafel liggen. Marie tapt voor iedereen een pintje, voor Herman een cola.

Marie Waar zit nu de rest van dat comité? De drank is toch gratis! Er is al meer dan een vat afgetapt en nog niets betaald. Maar 't zal een schone stoet worden. En er zullen overal vlaggetjes hangen. Een burgemeester vieren dat zie ik nog zitten. Maar een eenvoudig menske.

Jan Dat is nu de fout die men tegenwoordig maakt. Eenvoudige mensen zijn heel belangrijk. Iemand die heel zijn leven heeft ingezet heeft voor vrouw en kinderen en de burens altijd voorgeholpen heeft is heel belangrijk.

Marie Als je honderd jaar bent dan zie je niet goed meer, doet het overal zeer en verlang je alleen maar naar rust. En dan worden die mensen gevierd omdat het comité graag weken aan een stuk gratis drinkt. En waar zit nu dat comité?

Jan De ene voor zijne TV, de andere op zijn duivenkot en nog iemand anders misschien in een café waar hij zijn pintjes moet betalen. Als je met mensen werkt, moet je geduld hebben. Het wordt in ieder geval een groot feest. En Fientje zal er veel plezier aan beleven.

Marie 't Wordt niets.

Jan Heb jij al wel een nieuw kleed gekocht? Zo iets doorschijnend zou ik wel mooi vinden!

Marie Zot!

Leen Luister eens! (leest voor uit het dagboek) ... Het is niet makkelijk als moeder je kinderen zien weggroeien van je gezinnetje. Ik waardeer hun openheid, maar kan hen niet altijd begrijpen. Misschien heb ik te weinig gestudeerd. Maar ik hou van mijn kinderen, allemaal!

Marie Dat vind ik nu eens schoon geschreven. Echt een moeder.

Jan En zo een moeder is Fientje. Mijn moeder! En zo een moeder gaan wij vieren!

Filmfragment:

“East of Eden”

USA, 1954, **Elia Kazan**

Een Scène waarin James Dean botst met zijn vader.

Groot podium.

Decor: tafel met 4 stoelen. TV met een zetel ervoor.

Acteurs: Fientje, haar man, Carl en Ann, twee kinderen van Fientje.

Fientje is voor de TV in slaap gevallen op haar zetel. Testbeeld staat voor. De muziek bij het testbeeld is de muziek van het vorige filmfragment.

Carl (komt binnen, hippie gekleed, nonchalant. Kijkt naar Fientje, schudt het hoofd.)
De TV is de best slaappil voor oudere mensen. Het kastje opzetten en hop, ze soezen meteen in. (zet TV af.)

Fientje (wordt wakker) Hoe laat is het?

Carl Tijd om je leven te beteren.

Fientje Ik sliep. Hoe laat is het?

Carl (doe teken dat het hem niet interesseert) Héél laat. Anders kwam ik niet thuis.

Fientje Ik dacht dat jij gewoonlijk heel vroeg thuis kwam . . .

Carl (lacht) Dat klopt. Na héél laat komt héél vroeg.

Fientje Vader is al gaan slapen. Hij moet morgen heel vroeg op. Waar ben je weer zo lang gebleven?

Carl Ik heb het vanavond voor het eerst gedaan. Ik heb naar de Kleine Nachtmuziek van Mozart geluisterd en het is meteen later dan je denkt. Als je naar klassieke muziek luistert moet je daar de tijd voor nemen, rustig . . .

Fientje Ja, als je naar muziek luistert moet je heel rustig kunnen zijn. Ik . . . en wat deed je terwijl je naar die muziek luisterde?

Carl Het. En voor de eerste keer. Ik heb haar eens goed tegen me aangetrokken en nadien alles uitgetrokken. En die Mozart bleef maar spelen. Hoe ging dat bij jullie, de eerste keer? Nogal vlug zeker? Ja, het hoort nu eenmaal bij het leven. Je neemt het er gewoon bij. Niet?

Fientje Heb jij . . . vanavond . . . je moest je schamen. Je komt uit een groot christelijk gezin, met niemand ruzie, eerlijke mensen . . . je moest je schamen! En wat vond . . .

Carl Ik denk dat alles went. Ze was wat traag, ja . . .

Fientje Je vader moest het weten. Je moest je schamen.

Carl Ik schaam me moeder. Omdat het zo rap voorbij was. Wij zijn jong, moeder. Jong en modern. In Amerika zijn ze natuurlijk straffer; daar doen ze het vier keer per

uur. Als het niet regent en het niet te warm is. Zo rond de 25 graden is de ideale temperatuur. Zeggen ze . . .

- Fientje (kwaad) Jij bent een ondankbare zoon! Je weet dat je me daarmee pijn doet.
- Carl Bij mij deed het maar een klein beetje zeer, in't begin.
- Fientje (naar Carl toe) Moest je wat kleiner zijn, ik gaf je een draai om je oren.
- Carl Als ik wat kleiner was dan kon ik het misschien nog niet. Een draai om mijn oren? Dat mag je altijd doen, moeder. Van jou zou ik dat zelfs nog waarderen. Zo een moeder als jij is er maar een.
- Fientje Jij bent ondankbaar. Jij . . .
- Ann (komt midden de discussie binnen, heeft bloemen bij, die ze haast onopgemerkt op een stoel neerlegt.) Ik heb zo een hééljke avond beleefd.
- Carl Ik ook. Voor de eerste keer, zusje. Met Mozart.
- Ann Ik was zó gelukkig tot ik hier binnen kwam. (tot Carl) Moet dat nu echt dat lawaai? En moeder zo plagen? En waarom kom je niet vroeger thuis?
- Carl Ik was toen nog niet klaar.
- Ann Mozart.
- Carl Ook, ja. Alleen met de muziek ging het natuurlijk niet.
- Ann Nu was ik zo gelukkig en dan kom je thuis en is er weer ruzie!
- Carl En waarom is mijn zusje dan zo gelukkig?
- Fientje Omdat zij content is.
- Ann Natuurlijk. Maar ook omdat . . .
- Carl Ook geprobeerd, zusje? Ja, meisjes ervaren dat anders, daar kan ik inkomen.
- Ann Wij hebben vandaag veel gepraat.
- Carl Dat is gezond. Veel praten.
- Ann En wij hebben beslist. Wij gaan samen door het leven gaan. Zo zei men dat vroeger toch, niet moeder?
- Fientje Trouwen, kindje? En nog zo jong?
- Ann Samenwonen.
- Carl Samenhokken.

Fientje Maar kindje toch? Wat doe je ons nog allemaal aan? In eer en deugd samen trouwen.

Carl En mooie foto's, en een schoon wit kleed . . .

Fientje Wat een avond, wat een avond.

Carl Zij mag alles en ik niets. Ik heb het altijd gedaan. Nu ja, vandaag was het écht zo.

Vader (op, in pyjama, kwaad) Wat betekent dat lawaai hier allemaal?

Carl Zij gaat samenhouden en ik heb het voor de eerste keer gedaan en moeder vond dat niet goed. En het ene woord bracht het andere bij en . . .

Vader Zwijg! En ga slapen! Je moeder heeft de hele dag hard gewerkt en is moe. (kwaad af.)

Fientje (zet zich neer, kijkt voor zich uit, valt meteen terug in slaap in haar zetel)

Carl Jij! Jij hebt . . .

Ann (doet teken dat moeder slaapt)

Carl (kijkt naar moeder, neemt tafelkleed en denkt Fientje daarmee toe, kijkt kwaad naar Ann, af.)

Ann (neemt de bloemen, kijkt naar publiek, legt bloemen op de zetel van Fientje die slaapt, af.)

(licht langzaam uit.)

Scène 9. Crisis.

Groot podium.

Decor: de huiskamer van Fientje. Tafel, stoelen, TV, verstelbare zetel, foto's tegen muur op kastje.

Acteurs: Fientje, Lowie, Jan, Carl. Fien in rolstoel.

Een avond. Fientje staat op uit haar zetel en zet de TV af. Naar fruitschaal toe, neemt een peer en een mes. Lowie zit aan de tafel.)

Fientje In Brussel weten ze altijd wat zeggen. Het schijnt dat een politieker al van heel klein te herkennen is. Iemand die veel praat en anderen geen kans geeft om ook eens iets te zeggen en er zich niets van aan trekt of men hem gelijk geeft of niet: dat is de echte politieker! Op de Hollandse TV is er zelfs ene beroemd geworden door over olie te praten. Maar olie hebben we eigenlijk niet nodig. Met de fiets of met de tram. (eet van de peer). In '38 was het net hetzelfde. Ze maken de mensen zo zot als het maar kan zijn: iedereen koopt alles, heeft alles nodig en plots masjeert er niets meer. De fabrieken verkopen niet meer, de mensen worden afgedankt en er is miserie.

Lowie En waarom ben jij niet in de politiek gegaan?

Fientje Ik was te dom. En alle jaren met een dikke buik rondlopen in de Wetstraat is ook het goede systeem niet, denk ik. Te dom en te eerlijk.

Lowie We zullen de crisis wel overleven.

Fientje Daar ben ik zeker van. Wij blijven in leven, maar die duiven van ja, daar ben ik nog niet zeker van!

Lowie Wat hebben mijn duiven met de crisis te maken?

Fientje Veel, héél veel!

Lowie Ja, dat zie ik niet goed zitten.

Fientje Ik wel.

Lowie Ja?

Fientje Ze zijn eetbaar en bovendien nog lekker ook. En jij mag kiezen wie er het eerst aan de beurt komt. En in welke stoofpot.

Lowie Daar komt niets van in huis. Wat denk jij wel?

Fientje Ik denk helemaal niets.

Lowie Mijn duiven zijn mijn duiven.

Fientje En mijn kookpotten zijn mijn kookpotten.

Lowie Verdomme! Wie is hier de baas? Wat denk jij wel! Als je ooit . . . (kwaad af, net voordat hij de deur achter zich dichtdoet repliceert Fientje)

Fientje Je moet er zo rap niet aan beginnen. Morgen. Twee is al genoeg.

Fien Mannen moet je regelmatig eens uit hun vel laten vliegen. Dan blijven ze met hun twee voeten op de grond. Ze zijn zo met hun eigen wereldje bezig, zodat ze het huishouden soms vergeten.

Jan (komt binnen, gaat zitten) Het weer viel wel mee vandaag. In de tuin . . .

Fientje (bekijkt haar zoon) Neem maar een peer en zeg waarvoor je gekomen bent. Jij moet niet over het weer praten. Daar ken jij niets van.

Jan Ik heb gisteren mijne auto bijeengereden.

Fientje Hoe doe je zoiets?

Jan Gelukkig dat ik de banden nog niet heb laten vervangen.

Fientje En was er nog veel benzine in de bak?

Jan Neen.

Fientje Dan kun je van het geld van de banden de auto laten herstellen en . . .

Jan De lening van mijn huis vlot niet meer. Ik slaag er niet meer in om alles tijdig af te betalen. En nu met die auto . . . Van de ouders van Marie moet ik niet veel verwachten. Dat zijn commercemensen, die hebben hun geld nodig: ze hebben een nieuwe camion gekocht.

Fientje En hoe is het met de kinderen?

Jan De kinderen? Ze beginnen te vrijen.

Fientje Dan zijn ze gezond.

Jan Als jij mij nu eens een keer zou kunne helpen . . . Die auto heb ik nodig voor mijn werk. Of ik moet een brommer kopen. Maar die lening van ons huis . . . ik weet het niet . . .

Fientje Komen de vrijers al thuis? Ja, dat zal wel . . . Kom morgen maar eens terug. (naar kast en geeft zakje met peren mee.) Dat zijn nog echte boerenperen. Heel sappig. Ik heb leren vrijen terwijl ik peren schilde. Ik zal er met Lowie deze avond in het bed over praten.

Jan (naar deur toe) Bedankt, moe.

Fientje En als de kinderen beginnen vrijen, moet je er zelf niet mee stoppen. Deze avond een goede peer eten.

Jan (af)

Fientje (gaat zitten en kijkt voor zich uit)

Carl (op en geeft Fientje twee kussen) Normaal zijn het er drie, maar met de crisis moeten we bezuinigen. Ik zit in de problemen, moeder.

Fientje Jij hebt altijd problemen gehad, Carl. En als je er geen had dan maakte je er. Iedereen heeft nu problemen.

Carl Maar 't is crisis, moeder.

Fientje Van de honger gaat niemand dood.

Carl Maar van de papiertjes die de facteur brengt wel. Ik zit in de put, moeder. Ik zie het niet meer zitten. (weent) Ik zie het niet meer zitten. Hoe moet het nu verder? Ons huis, de kinderen . . . Weet je wat moeite me dat gekost heeft om tot hier te komen? Om hulp te smeken? (weent)

Fientje Papiertjes doen een mens niet dood. Men mag de moed niet laten zakken! (geeft Carl drie kussen)

Carl Dat heb je nog nooit gedaan (pauze) Ik dacht dat jij en vader nog nooit gekust hebben.

Fientje Wij hadden veel werk met het grootbrengen van zes kinderen. Maar ik heb je meer gekust dan je vermoed. Toen je klein was. Al mijn kinderen zijn grootgebracht met kussen en moedermelk.

Carl Zij zegt dat ze in die miserie niet blijft leven. Ze wil eruit trekken.

Fientje Dat ze er dan uittrekt.

Carl Maar dan zit ik zonder vrouw.

Fientje Denk jij dat wij nooit een crisis gekend hebben? Denk jij dat wij nooit miserie gekend hebben? Werken en niet verder springen dan je stok lang is. Boven je stand leven. De ene heeft dit en de andere dat, dus ik moet dat allemaal ook hebben. Met je twee voeten op de grond. En laat ze dan in Brussel maar een crisis maken om nog gemakkelijker aan de arme mens zijn geld te geraken. Crisis? Laat me lachen!

Fien Voilà, goed gezegd!

Fientje Een vrouw die haar man en kinderen in de steek laat omdat er te weinig geld is, moet je niet terughalen. Daar kun je niets mee aanvangen. Samen er tegen aangaan. Samen de crisis in eigen gezin oplossen, dat doe je met sterke vrouwen.

Jouw vrouw is een sterke vrouw, alleen jij gelooft er niet voldoende in. En zij twijfelt ook. In crisistijd moet je niet veel praten, je moet mekaar het gevoel geven dat je mekaar nodig hebt. Hier zie, pak aan! Dit stukje peer is het malste dat ik vandaag in mijn handen heb gehad. Sappig, niet? Pak aan!

Fien Voilà, nu weet je 't!

Carl (neemt stukje peer aan, eet en geeft Fientje drie kussen) Mag ik morgen eens terugkomen?

Fientje Mijn deur is dag en nacht voor je open. Breng je vrouwtje en de kinderen maar mee. Hier, neem een zakske peren mee. Van peren studeren de kinderen beter. En voor getrouwde koppels zit er veel kracht in.

Carl Tot morgen!

Fientje En wat kom je morgen doen?

Carl Als je . . . ons vader . . .

Fientje Tot morgen en kom niet te laat. Oude mensen gaan graag op tijd slapen.

Carl (af)

Fientje (na korte pauze, roept op Lowie) Lowie, Lowie!

Fien (vanuit haar rolstoel, naar publiek toe) Op dat moment had ik mijn man nodig.

Fientje Lowie! Lowie!

Lowie (op, kijkt rond) Wat is er nu weer?

Fientje Jan en Carl zijn hier geweest.

Lowie Hoeveel hadden ze nodig? Leven als God in Frankrijk.

Fientje Ze zitten in de klein kinderen. We moeten ze helpen.

Lowie Maar niet met mijn duiven, neen en nog eens neen.

Fientje Wie spreekt er nu van je duiven?

Lowie Jij . . .

Fientje En?

Lowie Verdomme! Jij! (stilte, dan naar Fientje toe) Eigenlijk . . . ja, . . .

Fientje (naar Lowie toe, geeft hem twee kussen) Normaal zijn het er drie, maar het is crisis.

Lowie Jij trapt door zeker? Hoe lang is dat al geleden dat je mij nog gekust hebt?

Fientje Van toen ik er nog aan gedacht heb. En nu het crisis is gaan we daar een gewoonte van maken. Jij bent een bovenste beste kerel. Als je niet zevert. Haal de spaarboekjes eens en leg ze hier op de tafel. Ik zal nog eens peer schillen: je krijgt meteen een sappig stukje.

Lowie Ik weet die spaarboekjes niet liggen.

Fientje In de kast achter die schoon glazen.

Lowie (legt de spaarboekjes op tafel) En nu?

Fientje Hier, een stukje peer. Eet maar op! (droogt handen af en bekijkt de spaarboekjes. Legt er zes op een rij en daarboven een zevende. Kijkt naar de spaarboekjes, neemt de peer in de hand en eet. Lowie en Fientje eten gelijktijdig van de peer. Langzaam fade out.)

Scène 10. De kleinkinderen.

Klein podium

(Onder luid applaus van het comité wordt Fien het café binnengereiden.)

Jan Ah, daar is ons feestvarken!

Leen Een beetje beleefd, hé, Jan.

Gerard Dag, Fientje.

Jan Eigenlijk mag jij hier niet komen, hé, moeder.

Gerard Hier worden geheimen besproken.

Fien Ik ken die geheimen. (neemt haar dagboek en slaat het dicht op de tafel) Mijn geheimen!

(stilte)

Herman Wat gebeurt er? Is er iemand gevallen?

Fien Ja, ik! Ze hebben me overgestampt. En ik heb me pijn gedaan.

Jan Moeder . . .

Fien Laat me gerust.

Herman Moet ik iets spelen?

Leen Fientje, we hadden er toch geen kwaai bedoelingen mee.

Jan We hadden het nodig voor het feest.

Marie Alleen maar voor het feest.

Fien Daar zie! Marie de furie is hier ook.

Jan Moeder, alstublieft! Alleen Leen heeft er een stukje uit gelezen.

Fien Dat is best. Want zij daar zou het niet begrijpen.

(Herman speelt luid op zijn harmonica.)

Leen Fientje, ik zat juist te kijken naar de foto's van je kleinkinderen. Hoeveel zijn het er nu weer?

Fien Zes.

Jan Acht!

Leen Je had zes kinderen, Fientje. Maar kleinkinderen?

Fien Zes!

Jan Acht! Zes plus die twee van onze Carl; Bert en Vera.

Leen Het kleintje van Vera zit nu bij mij in de klas. Dat is al een achterkleinkind.

Marie Bert en Vera waren toch altijd schatjes.

Fien Waar bemoei jij je mee!

Jan Moeder, het is toch waar wat Marie zegt. Je hebt altijd . . .

Fien Ik weet wel wat waar is en niet waar. Het heeft je vader tien jaar van zijn leven gekost. En dat door die schone broer van jou, maar vooral door dat serpent van zijn vrouw.

Leen Kom, Fientje, dat is toch al lang vergeten en vergeven.

Fien Vergeten?

Leen Daar moeten we dan vandaag maar niet meer aan denken. Vandaag wordt er gefeest.

Fien Juist daarom denk ik eraan. Aan mijn krulles, Hendrik, die niet terugkwam uit de oorlog. En ja, ook aan Bertje en Vera. Omdat we ze tien jaar niet mochten zien van die twee eksters! Tien jaar!

Herman Fientje, d'r zijn mensen die al langer dan tien jaar niet mogen zien.

Fien 't Is waar, Herman. We zullen er dus maar over zwijgen, de tijd die ons nog blijft. Waarom maak je, verdomme, geen muziek!

Herman Tot uw orders, kapitein!

(Muziek. Fade-Out.)

Groot podium.

(Het hek van de school. Lowie en Fientje lopen gearmd langs het hek. Winter. Fien met rolstoel weer op voorgrond.)

Fien (tot publiek) Weet je, wat dat betekent; een schoolbel? Als elk moment kinderen naar buiten kunnen stormen? Ook Bertje en Vera. En zingen? En dansen? En vechten? En voetballen? Weet je dat? Als het stil is op de straat? En koud? En nog stiller op de speelplaats? Als achter de ramen de optelsommen spijkertjes slaan doorheen je vel? Weet je dat?

Weet je, wat dat betekent, een schoolbel? Als je als twee dieven aan een hek staat te wachten op die twee schatten van wie je elke nacht wakker schrikt omdat je ze niet meer mag zien? Weet u dat je dan elkaar zelfs niet eens durft aan te kijken omdat je bang bent dat de ander ook weent?

Weet je, wat dat betekent, een schoolbel?

Weet je, wat het is je kleinkinderen drie jaar lang te mogen koesteren, ze 's morgens te mogen knuffelen in je bed en dan plots in twee gescheurd te worden omdat je ze niet meer mag zien? Omdat je eigen zoon moet dansen naar de grillen van een feeks?

Weet je, wat dat betekent, een schoolbel?

Weet je, wat het is om stiekem voorbij hun huis te rijden en twee natte neusjes tegen het raam geplakt zien, die vraag in grote ogen, die mondjes open in "opa" en "oma"? Weet je, wat het is, alleen maar te wuiven en weg te gaan?

Weet je, wat dat betekent, een schoolbel?

(luide schoolbel. Gejoel van kinderen. Fientje en Lowie reikhalzend aan het hek. Onzeker wuiven en wenken. Na een poos een jongen en een meisje op een armlengte van het hek. Fientje steekt plots haar armen door de tralies. Luide schoolbel. De kinderen rennen weg. Stilte. Fientje wil Lowie omhelzen. Lowie keert zich af.)

Fien Weet je, wat dat betekent, een schoolbel? Excuseer.

(Fien keert haar rolstoel. Fade-Out.)

Scène 11. Pensioen

Filmfragment

“Die Plötzliche einsamkeit des Konrad Steiner”

Zwitserland, 1976, Kurt Gloor.

Een scène waar de oude man, Steiner, druk bezig is met het herstellen van schoenen, twee kinderen kloppen op het raam, hij schuift het gordijntje weg. Hij laat een automaatje spelen.

Groot podium.

(Simultaan-scène. Jardin: Fientje met keukenshort thuis. Tafel, stoelen. Ze loopt heen en terug. Ann dekt de tafel. Cour: deel van een korenveld zoals in scène 3.)

Ann Moeder, ga twee minuten zitten of ik word zot!

Fientje Hij had al hier moeten zijn.

Ann Dat kan nog niet.

Fientje (gaat zitten) Soep! Soep, zal hij zeggen. Fien, waar is de soep?

Ann (neemt langspeelplaat in geschenkverpakking) Wat is dat?

Fientje Wat zou dat kunnen zijn? Een konijn?

Ann Mag ik eens kijken? De Pastorale van Beethoven! Ik wist niet dat pa . . .

Fientje Dat heeft hij eens gezien in een film. Die met die groene koekjes.

Ann God, ja! Hij zei dat we dat moesten spelen op zijn begrafenis.

Fientje (staat op) Ann, alsjeblieft! Dat is nu de ideale manier om een mens gerust te stellen.

Ann 't Spijt me. Ik heb niks gezegd.

Fientje Hij is altijd op tijd geweest. Al veertig jaar.

Ann Nee, nee, moeder. Ik heb het nog geweten dat hij eens over tijd was.

Fientje Over tijd? Hij over tijd? Mannen zijn nooit over tijd, Anneke. Ik ja. Ik was meerdere keren over tijd. Te veel keren.

Ann Moeder, ga zitten!

Fientje (gaat zitten) Waarom? Denk je dat ik weer moet bevallen? (na pauze) Hij had hier al een kwartier moeten zijn.

Ann (plagend) Straks komt hij hier zo binnengewaaaid, met een stuk in zijn kraag.

Fientje Dat gaat hij mij toch niet lappen, hé? Op zijn laatste dag!

Ann Maar blijf nu toch eens kalm! Eerst spreekt de directeur en god-weet-wie-nog. Dan de cadeaus. Dan moet pa ook iets zeggen en dan is er drank en koekjes . . .

Fientje Nee, nee. Die directeur kan niet klappen. En cadeaus? Een gouden horloge en gedaan! En vader? Die staat met een krop is zijn keel en die zegt alleen “Merci”. En drank en koekjes? Ja, dat kan, als er nog iets overblijft van dat feest van het kader toen ze die nieuwe machine gekocht hebben. Veertien dagen geleden Die koekjes zullen er knap uitzien, zoals het vel van een gepensioneerde. (lacht, staat plots op en af) En zijn vlees zal zo hard zijn als de zool van zijn schoenen.)

(Lowie op met fiets. Licht beschonken. Stopt en stapt vallend af. Fiets tegen de grond.)

Lowie Oppassen! Want hier heb ik nog gelegen . . . (haalt doosje uit jaszak, gouden zakhorloge uit doosje, brengt horloge aan zijn oor, begint luider en luider te lachen) Merci! Merci, meneer de directeur! Uw horloge is kaduuk . . . Ik dank u, meneer de directeur, voor dat prachtig cadeau, in de bloei van mijn leven . . . Een kaduuk cadeau! (lachbui)

Stem F Staan de glazen op tafel?

Ann Ja, moeder!

Lowie Doe ze nog eens vol, mannen! ’t Is voor de laatste keer. Ik ben op de gezegende leeftijd . . . (lach) Gezegende leeftijd . . . (lach) Van het pensioen. Meneer Lowie gaat genieten van de gouden jaren.

Fientje (op) Hij zal toch niets tegengekomen zijn, hé?

Lowie De derde leeftijd!

Ann Nee, nee. Katten hebben vijf levens.

Fientje Ja, van poezen kent hij iets.

Lowie De derde leeftijd! ‘k Vraag me af wanneer ik die twee andere geleefd heb. ‘k Heb veel goesting om op handen en voeten naar huis te kruipen. Zoals we begonnen zijn. (knielt) Merci, meneer de directeur, merci! Miauw! Miauw! (hoestbui) Zie mij hier zitten. Ik klap al tegen mijn eigen, gelijk Joske Van den Eynde, maar die is al tien jaar dood. (neuriet een treurmars “Jef zal voor ons geen commissies niet meer doen, op zijn klein veloke . . .”)

Fientje Nu word ik toch echt ongerust. Zie dat hij met zijn zatte botten in een beek is gevallen. Dokter Verbraeken zegt dat hij moet oppassen voor zijn longen. Ga eens kijken, kind.

Ann Niks van. Hij vindt de weg wel.

Fientje En als hij in de beek ligt?

Ann Lekker fris in de zomer.

Fientje Kinderen!

Lowie Merci, meneer de directeur. 't Is allemaal heel goed geweest, maar nu moet ik naar huis. (staat op)

Fientje Ik ken hem. Hij zal er niet goed van zijn. Ageschreven, zal hij zeggen. Uitgeteld. Goed voor de voddenmand.

Ann Moeder, dat mag je niet zeggen.

Fientje Ik zeg dat niet. Maar hij zal zich wel zo voelen.

Lowie Let op, dames en heren! Hier komt de koning van de gepensioneerden. (hoestbui) Het leven begint! Muziek, alstublieft! (rinkelt met de fietsbel, wil op de fiets maar dat lukt niet) Goed, goed, ik loop wel naast het stalen ros. De rol van schildknecht ligt mij beter. (tot ingebeeld personage op de fiets) Hoe zit het, sire? Of u goed zit, sire? Dank u. Mag ik u dan geleiden ten paradijze? Wat zegt u? Dat de einder nog ver is? (kijkt) Ja, als u het zegt, sire . . . Alhoewel . . . Zou u het erg vinden als ik nog eens even passeer langs mijn gade? Jonkvrouw, Josephina? Wat zegt u? Natuurlijk, sire. Komt in orde, sire. (roept) Soep! Fientje! Is er soep? Soep! Soep!

(muziek, de Pastorale, Fade-out)

Filmfragment

“Soylent Green”

U.S.A., 1973, Richard O. Fleischer

De sterfscène maar zonder de beelden van Charlton Heston.

Scène 12. De dood van Lowie

Groot podium.

(Hek en bank zoals in scène 10. Fientje op in rouwkledij. Gaat op de bank zitten.)

Fien De film met de groene koekjes . . . We hadden hem misschien beter niet gezien. Schone dingen kunnen achteraf zo'n pijn doen. En die muziek . . . We hebben de plaat inderdaad kunnen gebruiken. Nog geen drie jaar later. Een goeie man is als het roer van een schip; het kompas. Ik ben lange tijd stuurloos geweest. De zee was plots zoveel groter. En nergens een haven, voor rust. Als papieren bootje denk je dan nog alleen aan een verzuipen, zinken tot op de veilige bodem. Dan weet je plots dat je ouders al lang dood zijn. Dat je de laatste bent. De kinderen hebben het te druk met hun eigen leven. Het is alsof ze je reeds lang vergeten zijn. Je dobert maar rond en hele nachten lig je ogen open op de sterren. Geen traan want je verleden is opgedroogd.

(schoolbel. Kindergejoel. Fientje staat op, gaat wezenloos tot bij het hek. Alleen. Liza tot bij Fien.)

Liza Is er iets, moeder?

Fien Nee.

Liza Wil je iets drinken?

Fien Nee.

Liza Wat scheelt er dan? Je bent zo stil.

Fien Ga maar bij hààr. Zij heeft het meer nodig dan ik.

Liza Wat zeg je?

Fien Bij hààr! Nee, laat maar. 't Is niets.

(Liza rent naar het café)

Fien Voor mij is het niet meer nodig. Maar zij . . .

(Schoolbel. Stilte. Fientje blijft bij het hek.)

Jan (met Liza bij Fien) Wat scheelt er, moeder?

Fien Heeft zij geen kinderen?

Jan Wie, moeder?

Fien Zij!

Jan Maar ik zie niemand.

Liza Ik ook niet, moeder.

Fien Zij ook niet . . .

Jan Dat gaat wel voorbij. (af naar café)

Liza Ja, dat gaat wel over. (af)

Fien Alles gaat over. Dat zei Lowie ook altijd. Alles gaat over. Het slijt. Zoals die vlek in de gootsteen. Je schuurt en je schuurt. Maar het gaat nooit weg. En je weet het. Het is voor altijd . . . Je schuift op in het bed om plaats te maken. Tot je er bijna uitrolt. En zo wordt de plek naast je nog leger en kouder. Je kookt een ei te veel, je dekt voor twee en je vreet alles op want je wil niet dat ze zien dat je je vergist hebt. Je verspreekt je, zegt de verkeerde naam op de verkeerde plaats en je lacht zodat de anderen de pijn niet proeven en niemand je troosten moet. En als je honderd wordt, ben je nog uitsluitend verleden. Een boek dat de anderen nooit hebben open gedaan. Vervelend voor wie druk doende is met een feest. Maar ze doen het goed, ik zal ze dus maar laten betijen. Je leert het wel geen last te zijn. En ik zal alleen maar de dingen zeggen die ze van mij verwachten. Maar haar kan ik zo niet laten staan. Ze hield te veel van hem. En ik? Nu? Dat kan ik alleen aan mezelf bekennen. Iemand van honderd met liefdesverdriet . . . Ze zouden nogal lachen.

(Fien rolt de rolstoel tot bij Fientje. Ze omarmen elkaar, Fientje rolt Fien af. De schoolbel.
Fade-out)

Scène 13. Honderd jaar en nu?

Klein podium

Acteurs: Jan, Marie, Fons, Gerard, Leen, een buurvrouw, Karel.

De dag van het feest. 's Morgens. Men zit aan de tafeltjes met papieren, versieringen enz.)

Jan Vandaag geen bier. Alleen cola en limonade.

Gerard En waarom?

Jan Met een stuk in uw botten kun je toch geen stoet, geen viering organiseren.

Leen Ik moet alleen maar in de kerk wat voorlezen.

Jan Vruchtensap is daar goed voor. Geen bier.

Buurvr (komt binnen met mand vol papieren roosjes en andere zelfgemaakte versieringen) Allemaal cola drinken? Waarom?

Jan Omdat ze dorst hebben. Cola is goed voor de dorst. En je blijft helder van geest.

Buurvr Iedereen?

Jan Iedereen. Behalve . . .

Buurvr Wat, behalve?

Jan Cola is geen wondermiddel.

Buurvr 't Zal bij mij dus niet helpen. 'k Heb altijd maar voor een frank verstand gehad.

Karel (op met een grote struik) Ik heb er tientallen geplaatst. Van een Fientjes huis tot aan de kerk.

Jan En voor het huis van de burgemeester? Een putteke in zijne gazon en klaar is kees.

Herman (op met zijn accordeon) Het is nog te vroeg om te beginnen spelen zeker?

Jan Jij mag altijd spelen.

Herman En om te drinken?

Jan Cola kun je op ieder moment van de dag drinken.

Herman Maar iets om mee opgepept te worden.

Jan Moet jij opgepept worden?

Herman Het is de eerste keer dat ik voor een honderdjarige moet spelen. Honderd jaar, dat is niet niks, hé?

Marie Ik had nooit gedacht dat het tot een feest zou komen. Ik dacht dat het zoals gewoonlijk bij pintendrinken zou gebleven hebben. En véél dwaze praat. Ik dacht dat het voor eenvoudige mensen niet nodig was om een feestje te maken. Maar ik ben van gedachte veranderd. Juist eenvoudige mensen moet men vieren. Die komen niet op de TV of in de gazet. Maar hebben héél hun leven gewoon gewerkt en mensen voortgeholpen. Ik heb van Fientje nooit veel moeten hebben. 't Was precies een halve jongen, maar hoe meer ik er voer nadenk: het is een wonderbare vrouw. Neem nu alleen maar dat zij altijd geweten heeft dat ik van haar niet moest hebben, wie houdt er nu van zijn schoonmoeder, en dat zij altijd even vriendelijk was tegen mij als tegen haar andere schoondochters. (naar Jan toe) Jan, lolbroek nummer een, leegloper eerste klas . . .

Jan Héla, pas op hé!

Marie We gaan vandaag een feestje bouwen zoals men er nog nooit een heeft meegemaakt. We gaan beginnen met de papieren roosjes voor Fientjes huis op te hangen, de boom van Karel in de tuin van de burgemeester planten . . . We gaan beginnen met . . .

Jan Waarmee gaan we nu eigenlijk beginnen? Jij praat zo vlug: ik kan niet meer volgen!

Marie Met een stevige pint! (naar toog toe en begint te tappen)

Jan Neen, geen bier heb ik daarnet gezegd. Geen dronkaards op het feest.

Marie Gewoon smeren. Gewoon smeren. Je zou toch niet willen zeker dat het de hele dag kraakte en piepte! Gewoon smeren.

Jan Maar daar is cola toch goed voor!

Herman Zou ik niet beter een cola drinken? Ik ben dat gewoon.

Marie Jij moet vandaag maar eens leren bier drinken. Spelen moet je doen. Vooruit: mensen drink maar uit dat pintje en jij, Herman: spelen, spelen!

Herman Hoe kan ik nu spelen en drinken tegelijkertijd?

Marie Speel dan maar!

Herman (hij begint te spelen, de anderen drinken. Marie naar Herman toe, die traag en omzeggens niet genietbare muziek speelt. Vanaf dat Marie hem de pint voor de mond houdt en hem laat drinken, verandert zijn melodie tot genietbare feestmuziek.)

Groot podium.

Het vooraanzicht van de woning van Fientje met een haag ervoor en al wat versieringen. Een paal met een luidspreker, verlichting . . .

Iedereen speelt mee in deze scène.

Een reporter van een lokale radio loopt rond op het podium. De dansgroep krijgt van hun leider aanwijzingen: wie moet waar staan enz. Op de achtergrond klinkt nog steeds de muziek van Herman. Op die muziek doen de dansers- terwijl ze luisteren naar hun leider- enkele danspassen. In de verte hoort men enkele leden van de plaatselijke fanfare oefenen.

Reporter Geachte luisteraars, hier Pol, uw vertrouwde radioreporter. Ik bevind me hier voor het huis van Fientje te midden de drukte voor het grote feest dat hier vandaag zeker gaat plaatshebben. Men brengt de versieringen aan, plant bomen en vooral: hier is sfeer. De mensen hier beleven een unieke dag. Fientje, een gewoon volks vrouwtje, die heel haar leven gewoon gewerkt heeft van 's morgens tot 's avonds, wordt vandaag gevierd. Men zei me daarnet dat iedereen van klein tot groot heeft meegewerkt aan deze viering omdat Fientje een eenvoudig vrouwtje is. Iemand zonder pretentie maar met een groot hart.

Karel op met zijn boom, loopt de reporter bijna omver.

Reporter Ik moet hier even onderbreken, geachte luisteraars want waar ik nu sta is men bezig een grote boom te planten. Terug naar de studio.

De dansgroep af, terwijl Marie, Jan, Fons, Leen opkomen en verder versieren. Klokkengelui, gejuich en dan de fanfare die luid speelt en de muziek van Herman overstemt. De fanfare blijft voor het podium staan, onzichtbaar voor het publiek, speelt zachtjes. Twee vrouwen dragen een doek aan twee stokken bevestigd met als tekst: lang leve Fientje! Twee mannen met een spandoek. Tekst: Zes kinderen op honderd jaar, hoe doe je dat? Twee ouderen op een fiets van vroeger. Twee mannen rijden ieder met een kruiwagen. In de ene kruiwagen zit Fientje 10 jaar en in de andere Lowie, 12 jaar. Men kiepert ze uit de kruiwagen. Fientje en Lowie willen mekaar kussen (de eerste kus), maar één van de mannen neemt een plat bord en plaatst dat tussen hen beiden. Vervolg van de stoet: Fientje en Lowie in trouwkostuum, Fientje met links en rechts van haar één van de kinderen: de kinderen beginnen te dansen en Fientje danst mee. De dansgroep komt op en danst met begeleiding van Herman, de accordeonist. Fien in rolstoel achteraan kijkt toe. De rolstoel van Fien wordt meer naar voor gereden door Jan en Marie. Ze is omringd door de burens. Een cameraman van de TV neemt beelden op, die rechtstreeks op het grote doek komen, ook de beelden tijdens de receptie, die na het toneelstuk volgt, verschijnen op het grote doek.

Men plaatst een micro en de burgemeester komt zijn spreekbeurt houden. De man van de lokale radio is met zijn micro in de buurt, voor captatie.

Burgem. Beste Fientje, beste familie en beste feestvierders, als burgemeester is het voor mij een grote eer vandaag het woord te mogen nemen op deze feestelijke bijeenkomst. Honderd jaar word je maar eens in je leven. Namens het gemeentebestuur en mezelf houd ik eraan Fientje héél hartelijk te danken. Hartelijk gefeliciteerd!
(zoent Fien)

De commissaris wil Fien feliciteren, maar Fien herkent hem niet: zij neemt zijn hand niet aan.

Fien Ben jij de man van de politie niet? Jaja, jij bent de baas van de politie. Jij staat bij mij nog in het krijt.

Commis. Ik herinner me niet dat ik . . .

Fien Jij hebt mij vroeger eens gepakt met de fiets. Ik had geen fietsplaat en ik moest daarvoor 200 fr. Betalen.

Commis. Dat herinner ik me niet meer.

Fien Mijn verstand gaat al 100 jaar mee en mijn computer werkt nog altijd prima. (tot Jan, haar zoon, die achter haar stoel staat) De commissaris wil die 200 fr. Terugbetalen, om het feest te helpen betalen. Dat is vriendelijk niet?

Burgem. Ik zal wel 200 fr. Geven. (tast in zijn portefeuille maar vindt geen 200fr., ook de commissaris heeft geen geld bij, uiteindelijk betaald de fotograaf die 200 fr.)

Fien (Fien steekt hand uit naar de commissaris) Jij bent veel beter dan je eruit ziet!

Jan wil namens het feest comité het woord nemen

Fien Jij moet vandaag geen uitleg geven, Jan. Als jij voor de burgemeester gesproken had, dan was ik akkoord. Na een verstandige mens moet geen dommerik praten.

Marie Fientje, hij heeft er zo op gestudeerd. En op een feest mag toch een zeveraar praten, niet?

Jan Beste . . .

Men applaudisseert voor hij een tweede woord kan uitspreken en men blijft applaudiseren tot Marie teken doet dat ze moeten stoppen.

Jan Beste moeder . . .

Fien Komediant!

Jan Maar . . .

Fien Vooruit, laat het niet te lang duren.

Jan . . . wanneer we vandaag feestvieren is het omdat je honderd jaar bent geworden. (luid applaus) Eigenlijk hadden wij, uw kinderen, u iedere dag moeten vieren. Maar wie denkt er nu aan zijn eigen moeder te vieren, zolang ze nog gezond is? Wij mannen zullen misschien nooit onze eigen moeder ten volle begrijpen.

Fien Luider spreken, ik hoor niets!

Jan Moeder, wij uw kinderen, vragen u vandaag vergiffenis voor alle verdriet en pijn die wij u aangedaan hebben. Wij denken hierbij ook aan onze overleden vader.

Moeder ik hou van jou! (naar Fien toe, kust haar onhandig.) Hier, een geschenkje van de burens, van ons allemaal. (Marie geeft geschenk af aan Fien en kust haar.

Marie (tot Fien, na de kus) Hij kan het goed zeggen, hé?

Fien Jij kunt goed kussen.

Marie Eenvoudige mensen moeten mekaar niet te veel kussen, peis ik.

Fien Moet er nog iemand iets zeggen, want ik begin dorst te krijgen. Alles is al twee keer gezegd.

Meisje (stapt naar voor, neemt papiertje en leest, zonder zich aan iets te storen) Alle paarden zijn hetzelfde, alle koeien zijn dezelfde en er is maar een soort kippen. Die goede zuster Marie-Claire. Mis. Tijdens een wandeling in de natuur ontdekte ik dat er twee soorten paarden zijn: een soort met vier poten en een soort met vier normale poten en een kleine poot, maar die werd niet gebruikt. En twee soorten koeien. Een soort heeft vier poten extra en die raken niet tot aan het gras. Daaruit komt soms melk en . . .

Fien Mijn dagboek. Wie heeft je . . .

Marie Ik dacht dat . . . Och ze lijkt net op Fientje, vroeger, dachten wij . . .

Fien knikt instemmend naar Marie.

Meisje En met de kippen klopte er ook iets niet. Al de kippen pikten maar naar graantjes op de grond, behalve een kip, die had een rode streep op haar kop en sprong van de ene kip naar de andere. Wat kon die goed turnen dacht ik. Ik versta dat allemaal niet. Maar later wanneer ik honderd jaar zal zijn, dan zal ik alles begrijpen.

Allen Applaus

Meisje (naar Fien toe) Versta je nu alles, Fientje?

Fien (zoent meisje) Jij bent een lief meisje!

Meisje En ik heb nog een geschenk bij.

Fien Ja?

Meisje Maar geen gewoon geschenk zoals de grote mensen. Het heeft wel iets met grote mensen te maken.

Meisje en jongen van 12 jaar naar helemaal achter. Komen terug met Carl en zijn vrouw. De verzoening . . . is het geschenk! Ze staan plots voor Fien in de rolstoel. Stille. Al de aanwezigen kijken nu naar Fien.

Meisje Wat zeg je daarvan, Fientje? Is dat geen mooi cadeau?

Fien (legt de cadeaus weg, stapt langzaam en onzeker uit haar stoel, wankelt naar haar zoon toe en omhelst dan haar zoon en haar schoondochter. Na een moment van stilte.) Moest ik daarvoor honderd jaar worden?

Alles (applaus) Lang leven Fientje!

Fien (terug in haar stoel) Mag ik nu ook eens wat zeggen? (Men maakt plaats) Ik heb vandaag vele geschenken gekregen, héél schoon geschenken. Ik heb heel mijn leven hard gewerkt en ook veel gelachen. Ik heb ook heel mijn leven veel vriendschap gekregen van jullie allemaal. Deze dag is zeker de schoonste uit mijn leven. Maar ik hoop dat er nog vele schone dagen zullen komen. Ik geef het nog niet op. Is er hier niets te drinken, mijne mond is zo droog als een rasp.

Jan Er is bier en cola . . .

Fien Als er niets straffer is, ga ik terug naar huis. Ik heb nog een stoopje onder mijn hoofdkussen liggen.

Jan Er is van alles genoeg, moeder.

Fien Vooruit dan maar! Geef ons een glas en laat iedereen maar meedrinken. Wie het betaalt, is niet belangrijk! Vooruit! (ziet de commissaris die ook aanstalten maakt om iets te gaan drinken. Tot de commissaris) Jij maar twee pintjes: max. 0.5 promille! (tot de anderen) En jullie mogen drinken tot morgenvroeg. Vooruit.

De dansers verlaten eerst het podium en dan de rest. De fanfare speelt. Wanneer Fientje als voorlaatste het podium verlaat, blijft alleen Herman op het podium. Hij speelt nog terwijl de receptie in de zaal doorgaat. Hij verlaat nadien het podium.

Indien de voorstelling gespeeld wordt wonder dat de bezoekers een drankje aangeboden krijgen, wordt de drank alleen op het podium rondgedragen.

Fade-out. EINDE.